

Regeringens proposition

2002/03:55

Vissa ändrade regler för körkort och alkoholås, m.m.

Prop.
2002/03:55

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 6 mars 2003

Göran Persson

Ulrica Messing
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till vissa ändringar i körkortslagen (1998:488), lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse och lagen (1998:493) om trafikskolor. Vidare föreslås en ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

Förslagen berör bl.a. ålderskrav vid övningskörning, regler för att återfå körkort efter återkallelse, liksom krav på trafiklärare och utbildningsledare, förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar, medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom bl.a. verkstadsområde, ogiltighet av körkortstillstånd samt intyg om förarutbildning. Vidare föreslås att lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall fortsätta gälla till utgången av januari 2009 och att försöksverksamheten med alkoholås utvidgas till att omfatta flera förarbehörigheter och även yrkesmässig trafik. Försöksverksamheten föreslås vidare kunna bedrivas i hela landet.

Ändringen i lagen om vägtrafikdefinitioner innebär att definitionen av moped i lagen anpassas till definitionen i det nya EG-direktivet om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon. Vidare byts i definitionen av maximilast ordet terrängfordon ut mot ordet terrängmotorfordon.

Ändringen i lagen om vägtrafikdefinitioner föreslås träda i kraft den 1 juli 2003 och övriga ändringar den 1 oktober 2003.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse ...	12
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	14
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner	15
3	Ärendet och dess beredning	18
4	Ändringar i körkortslagen (1998:488)	19
4.1	Förarbehörighet	19
4.1.1	Förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar ...	19
4.1.2	Medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde	20
4.2	Utfärdande och giltighet av körkort	21
4.2.1	Att återfå körkort efter vissa fall av ogiltighet	21
4.2.2	Ogiltigheten av ett körkortstillstånd	22
4.2.3	Intyg om förarutbildning	23
4.2.4	Krav på körkortstillstånd vid körprov	24
4.2.5	Villkor för innehav av körkortstillstånd	24
4.2.6	Skyldighet att medföra körkort	25
4.3	Övningskörning m.m.	26
4.3.1	Krav på körkortstillstånd vid övningskörning	26
4.3.2	Ålderskrav vid övningskörning	26
4.3.3	Ändring av nuvarande krav på handledare vid övningskörning m.m.	27
4.3.4	Att återfå körkortet efter återkallelse	29
4.3.5	Ansökan om körkortstillstånd	32
4.4	Beslut om villkor för automatväxlat fordon	34
4.5	Forumbestämmelser	35
5	En utvidgning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse	37
5.1	Allmänt	37
5.2	Fortsatt giltighet av försökslagen	40
5.3	Utformningen av försöksverksamheten	41
5.3.1	Vilka län skall omfattas av försöksverksamheten?	41
5.3.2	Vilka fordon och förarbehörigheter skall omfattas av försöksverksamheten?	42
5.3.3	Alkolås i yrkesmässig trafik	44
5.4	Körkort vid villkorlig återkallelse	47
6	Krav på trafiklärare och utbildningsledare m.m.	47
7	Vissa justeringar i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner	50

8	Konsekvenser och ikraftträdande, m.m.	52	Prop. 2002/03:55
8.1	Konsekvenser av ändringarna i körkortslagen (1998:488) och lagen (1998:493) om trafikskolor	52	
8.2	Konsekvenser av en utvidgad försöksverksamhet med alkoholås.....	52	
8.3	Ikraftträdande	56	
8.4	Övergångsbestämmelser.....	56	
9	Författningskommentar.....	57	
9.1	Förslaget till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	57	
9.2	Förslaget till lag om ändring i (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse ...	59	
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor	60	
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner	60	
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	61	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna.....	71	
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag.....	72	
Bilaga 4	Lagrådets yttrande.....	82	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2003.....	84	
	Rättsdatablad.....	85	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2002/03:55

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
2. lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse,
3. lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor,
4. lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488)

dels att 2 kap. 7 och 11 §§, 3 kap. 1, 4, 6, 7, 10 och 15 §§, 4 kap. 1 och 2 §§, 5 kap. 14 och 15 §§, 7 kap. 2 och 3 §§, 8 kap. 2 § samt 10 kap. 4 § skall ha följande lydelse,

dels att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 kap. 2 a och 7 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Behörigheten B ger rätt att köra *trehjuliga* motorcyklar.

Behörigheten B ger rätt att köra *tre- och fyrhjuliga* motorcyklar.

11 §

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. *Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.*

Inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde får den som har ett körkort med behörigheten B köra *personbil oavsett totalvikt samt* lastbil och buss, med eller utan släpfordon men utan last eller passagerare.

Om ett särskilt medgivande lämnats får den som har fått ett körkort med behörigheten B återkallat, med de begränsningar som anges i första stycket, köra fordon som anges där samt moped klass I. Ett medgivande får lämnas för högst tre år.

3 kap.

1 §

Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,

3. har fyllt

- a) 16 år för behörigheten A1,
- b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
- c) 21 år för behörigheten D, och

4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *begäran om förlängning bifallas eller* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *ett* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *den sökande efter det att körkortet blivit ogiltigt har meddelats körkortstillstånd för de behörigheter som upphört att gälla*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

2 a §

Ett körkortstillstånd skall förklaras ogiltigt, om innehavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

4 §

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrettid löper. *För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.*

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrettid löper.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

6 §

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 §

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 a §

Krav på innehav av körkortstillstånd gäller inte vid ett körprov, om sökanden redan har ett körkort med behörighet som utan något medicinskt skäl har villkorats till att avse automatväxlat fordon och körprovet skall ske med ett manuellt växlat fordon för vilket samma behörighet krävs.

I övrigt skall 4 och 5 §§ gälla i tillämpliga delar.

10 §

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet *har* utfärdats.

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att *körkortstillståndet har meddelats* eller körkortet utfärdats.

15 §

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig

1. körkortet, eller
2. ett bevis att körkort utfärdats och handling som styrker förarens identitet.

På begäran av bilinspektör eller polis skall *handlingarna* överlämnas för kontroll.

4 kap.**1 §**

Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

Kravet på innehav av körkortstillstånd gäller dock inte den som redan har ett körkort med behörighet som utan något medicinskt skäl har villkorats till att avse automatväxlat fordon och övningskörningen skall ske med ett manuellt växlat fordon för vilket samma behörighet krävs.

2 §

Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha uppnått en ålder av

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med *lätt lastbil eller* med fordon som kräver förarbehörighet A *eller* C, dock *ej* sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE,

4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

1. 16 år för körning med personbil *utan släpfordon* eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med

a) fordon som kräver förarbehörighet A, dock *inte* sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,
b) *andra fordon som kräver förarbehörighet B än sådana som avses i 1,*

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE, C eller CE, *och*

5 kap.**14 §**

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra *eller tredje* stycket eller 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra stycket eller 15 §.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om ansökan om utfärdande av nytt körkort görs mer än 14 månader efter det att spärrtiden enligt 6 § eller giltighetstiden enligt 5 § började löpa eller, vid återkallelse med stöd av 3 § 7–8, körkortshavaren fick del av beslutet. Har ansökan gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock vad som sagts i andra stycket.

15 §

Vad som sägs i 14 § andra stycket gäller inte i fråga om återkallelse med stöd av 3 § 1–6 om prøvotid enligt 3 kap. 18 § löpte för sökanden vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades.

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §. Det samma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut.

Efter ett beslut om återkallelse enligt 3 § 2–4 får länsstyrelsen besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela om det före utfärdande av ett nytt körkort har framkommit omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att meddela körkortstillstånd.

7 kap.

2 §

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 § *andra stycket*, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort *utom i sådana fall som anges i 3 § andra stycket*, körkortstillstånd, körkortsingri-

3 §

Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap. 13 § första stycket 1.

Vägverket beslutar också i frågor om villkor som innebär krav på automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

8 kap.**2 §**

Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare *och övriga beslut* i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare *får inte överklagas. Detsamma gäller andra beslut än som avses i första stycket* i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort *samt beslut i fråga om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket.*

10 kap.**4 §**

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas.

Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan *om giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande* av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige handläggs av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet eller, om något körkortstillstånd inte meddelats, av den länsstyrelse som beslutat

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *fem år efter ikraftträdandet*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003.
2. För återkallelse som prövats slutligt före den 1 oktober 1998 gäller 5 kap. 14 § i sin äldre lydelse.

om det senaste gällande körkortet.

Länsstyrelsen enligt första, *andra och tredje styckena* får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *den 1 februari 2009*.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Prop. 2002/03:55

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

dels att 1, 2, 4 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdandebestämmelsen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en villkorstid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *för personbil* som är folkbokförda i *Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *B, BE, C, CE, D eller DE* som är folkbokförda i *Sverige* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

2 §

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att inom svenskt territorium *köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik*, och att därvid *vara underkastad* särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i en *personbil* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon, *för vilket krävs körkortsbehörighet B, BE, C, CE, D eller DE*, under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att *gälla* inom svenskt territorium och att därvid särskilda villkor *skall gälla* för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i *ett fordon* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

4 §

Till ansökan skall fogas,

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär
2. ett avtal om leverans, inmontering av *alkolås i viss personbil* och hyra av *alkolås*, samt

2. ett avtal om leverans, inmontering av *alkolås* och hyra av *alkolås*, samt

3. en förklaring i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt denna lag.

6 §

Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra *annat körkortspliktigt fordon än den personbil som anges på körkortet och som skall vara utrustad* med ett godkänt alkolås,

2. iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroll av alkolås,

3. genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt och

4. iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

Villkorstiden räknas från den dag då beslut om villkorlig återkallelse meddelas.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *fem år efter ikraftträdandet*. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, skall dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra *andra körkortspliktiga fordon än sådana som är utrustade* med ett godkänt alkolås,

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *den 1 februari 2009*. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, skall dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003.

2. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Den för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet kan dock ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från den dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:493) om trafikskolor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafikledare. Godkännande som trafikledare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

4 §

För godkännande som trafikledare eller utbildningsledare skall sökanden

- 1. ha fyllt 21 år,*
- 2. sedan minst tre år ha ett körkort med förarbehörighet B, och*
- 3. ha den behörighet som utbildningen avser.*

Ett godkännande som trafikledare eller utbildningsledare kan begränsas till att avse utbildning för en eller flera behörigheter.

Med körkort i första stycket jämföras körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner

Prop. 2002/03:55

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner skall ha följande lydelse.

2 §

Lydelse enligt SFS 2002:583

Beteckning	Betydelse
Lätt terrängvagn	En terrängvagn vars tjänstevikt är högst 2 ton.
Maximilast för ett motorfordon, en traktor, ett motorredskap, ett <i>terrängfordon</i> , ett släpfordon eller en sidvagn	Skillnaden mellan fordonets totalvikt och tjänstevikt.
Moped	Ett motorfordon som är konstruerat för en hastighet av högst 45 kilometer i timmen och som har <i>1. två eller tre hjul samt, om det drivs av en förbränningsmotor, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter, eller</i> <i>2. fyra hjul och en massa utan last som understiger 350 kilogram samt</i> <i>a. om det drivs av en förbränningsmotor med tändsystem, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter, eller</i> <i>b. om det är försett med någon annan typ av motor, denna har en maximal nettoeffekt av högst 4 kilowatt.</i> Vid beräkningen av en mopeds massa skall i fråga om ett eldrivet fordon batterierna inte räknas in. Mopeder delas in i klass I och klass II.
Moped klass I	En moped som inte hör till klass II.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/24/EG av den 18 mars 2002 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon och om upphävande av rådets direktiv 92/61/EEG (EGT L 124, 9.5.2002, s.1, Celex 32002L0024).

Beteckning	Betydelse
Lätt terrängvagn	En terrängvagn vars tjänstevikt är högst 2 ton.
Maximilast för ett motorfordon, en traktor, ett motorredskap, ett <i>terrängmotorfordon</i> , ett släpfordon eller en sidvagn	Skillnaden mellan fordonets totalvikt och tjänstevikt.
Moped	<p>Ett motorfordon som är konstruerat för en hastighet av högst 45 kilometer i timmen och som har</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. två hjul samt <ol style="list-style-type: none"> a. om det drivs av en motor som bygger på inre förbränning, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter, eller b. om det drivs av en elektrisk motor, denna har en kontinuerlig märkeffekt av högst 4 kilowatt, 2. tre hjul samt <ol style="list-style-type: none"> a. om det drivs av en förbränningsmotor med tändsystem, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter, b. om det drivs av någon annan typ av motor som bygger på inre förbränning, denna har en nettoeffekt på högst 4 kilowatt, eller c. om det drivs av en elektrisk motor, denna har en kontinuerlig märkeffekt av högst 4 kilowatt, eller 3. fyra hjul och en massa utan last på högst 350 kilogram samt <ol style="list-style-type: none"> a. om det drivs av en förbränningsmotor med tändsystem, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter, b. om det drivs av någon annan typ av motor som bygger på inre förbränning, denna har en nettoeffekt på högst 4 kilowatt, eller c. om det drivs av en elektrisk motor, denna har en kontinuerlig

märkeffekt av högst 4 kilowatt.

Vid beräkningen av en *fyrhjulig* mopeds massa skall i fråga om ett eldrivet fordon batterierna inte räknas in.

Mopeder delas in i klass I och klass II.

Moped klass I

En moped som inte hör till klass II.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.
2. En klassificering enligt äldre bestämmelser av ett fordon som moped gäller fortfarande.

I propositionen 1997/98:124 Ny körkortslag m.m. lämnades förslag till bl.a. en ny körkortslag, vilken trädde i kraft den 1 oktober 1998. Den nya körkortslagen (1998:488) innehöll få nyheter i sak. En ny disposition gjordes dock av regelverket. Vissa bestämmelser om taxiförare flyttades över till en ny yrkestrafiklag (1998:490) och regler om trafikskoleverksamhet till en ny lag om trafikskolor (1998:493). Det gjordes dessutom en omDispositionering av föreskrifterna om körkort, på så sätt att åtskilliga regler fördes över från den dåvarande körkortsförordningen (1977:722) till den nya körkortslagen. Det föreslogs också vissa ändringar i det materiella innehållet i körkortslagen. Det blev bl.a. obligatoriskt att ha ett körkortstillstånd vid all övningskörning och att ha en godkänd handledare vid all privat övningskörning. En utgångspunkt vid den översyn av körkortslagstiftningen som då skedde var att samla bestämmelser, som återkom i olika sammanhang, i en generell bestämmelse.

Vägverket har i framställningar den 30 mars 1999 och den 26 oktober 1999 (Näringsdepartementets dnr N1999/6514/RS) till Näringsdepartementet påtalat att bl.a. gällande körkorts författningar i några avseenden medför tillämpningsproblem. Inom departementet har också uppmärksamats att vissa regler i körkortslagen medför ett inte oväsentligt krångel för såväl enskilda som myndigheter.

Mot bakgrund härav har Näringsdepartementet haft samråd med Vägverket och representanter för länsstyrelserna för att belysa bl.a. tillämpningsproblem och förslag till ytterligare förenkling av regelverket beträffande körkort samt för att diskutera vilka författningsändringar som bör göras. De förslag till ändringar i körkortslagen och lagen om trafikskolor som lämnas i denna lagrådsremiss har sin grund i detta arbete.

I propositionen 1997/98:124 föreslog regeringen vidare bl.a. en ny lag om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse. Genom lagen infördes i några län möjlighet att under en försöksperiod i vissa fall ersätta återkallelse av körkort på grund av rattfylleri med en körkortsbehörighet som endast ger rätt att köra ett fordon utrustat med en anordning som omöjliggör körning, om det finns alkohol i förarens utandningsluft (alkolås). Försökslagen trädde i kraft den 1 februari 1999 och gäller till utgången av januari 2004.

I framställning den 10 december 2001 (Näringsdepartementets dnr N2001/11403/TP) till Näringsdepartementet har Vägverket framhållit att en utvidgning av försöksverksamheten med alkolås bör ske. Enligt verket har den pågående försöksverksamheten haft vissa brister. En av dessa är begränsningen av försöksverksamheten till ett litet antal län, vilket enligt verket hindrar en uppbyggnad av en effektiv infrastruktur, exempelvis för service och kontroll.

I syfte att åstadkomma de angivna förändringarna i regelverket har i Näringsdepartementet utarbetats en promemoria, Vissa ändrade regler för körkort och alkolås (Ds 2002:17). Promemorians lagförslag finns upptagna i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementets ärende N2002/5528/TP.

Förslagen i denna proposition har tagits fram i samarbete med Prop. 2002/03:55 Vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 6 februari 2003 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 4.4 och 4.5.

I förhållande till förslagen i lagrådsremissen har dessutom vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

Efter lagrådets granskning har ett förslag till lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner tillkommit. Förslaget innebär i huvudsak ett genomförande av definitionen av fordonsslaget moped i det nya EG-direktivet om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon. Med anledning av den tekniska utformningen av definitionen i direktivet finns ingen annan möjlighet att genomföra den i svensk lagstiftning än att i det närmaste ordagrant föra över den till lagen om vägtrafikdefinitioner. Den föreslagna ändringen är därför enligt regeringens mening av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Ändringar i körkortslagen (1998:488)

4.1 Förarbehörighet

4.1.1 Förarbehörighet för fyrhjuliga motorcyklar

Regeringens förslag: Behörigheten B ger rätt att köra tre- och fyrhjuliga motorcyklar.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 2 kap. 7 § körkortslagen (1998:488) anges att behörigheten B ger rätt att köra trehjuliga motorcyklar. Det finns emellertid numera också vissa fyrhjuliga fordon vilka klassificeras som motorcyklar. Enligt 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner räknas som motorcykel bl.a. ett motorfordon på fyra hjul och med en massa utan last som är högst 400 kilogram eller 550 kilogram, om fordonet är inrättat för godsbefordran, och vars maximala nettomotoreffekt inte överstiger 15 kilowatt. För att köra en sådan motorcykel krävs det i dag behörigheten A eller A 1.

Samma behörighetskrav bör gälla för fyrhjuliga motorcyklar som för trehjuliga sådana. Det bör därför anges i 2 kap. 7 § körkortslagen att behörigheten B ger rätt att köra också fyrhjuliga motorcyklar.

4.1.2 Medgivande att köra lastbil och buss m.m. inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde

Regeringens förslag: Rätten för den som fått sitt körkort med behörigheten B återkallat att, efter särskilt medgivande, köra lastbil och buss med vissa begränsningar inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde utsträcks till att gälla även moped klass I och personbil, oavsett totalvikt. Den som har ett körkort med behörigheten B ges rätt att köra personbil, oavsett totalvikt, inom ovan nämnda områden.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inte någon erinran mot förslaget. *Vägverket* konstaterar att det krävs innehav av körkort med behörighet C för att få köra personbil med en totalvikt över 3,5 ton och föreslår att första meningen i bestämmelsen kompletteras med orden ”personbil oavsett totalvikt” och att andra meningen kvarblir i sin nuvarande lydelse. *AB Svensk Bilprovning (Bilprovningen)* anser att även tre- eller fyrhjulig moped klass I skall omfattas av medgivandet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 11 § körkortslagen (1998:488) gäller att den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. Genom bestämmelsen kan exempelvis en bilmekaniker, som inte har förarbehörigheten C eller D, flytta fordon inom ett begränsat område. Detsamma gäller den som har fått ett körkort med behörighet B återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år och lämnas av länsstyrelsen, se 7 kap. 2 § körkortslagen.

Med nuvarande lydelse av paragrafen uppstår resultatet att den som får sitt körkort med behörigheten B återkallat kan få ett medgivande att köra buss och lastbil men inte personbil. Det finns ett behov av att i vissa fall kunna lämna ett medgivande åt den som har fått sitt körkort återkallat att inom verkstadsområde och liknande kunna förflytta även en personbil. Avsikten är att möjliggöra för t.ex. en bilmekaniker att behålla sitt arbete även under en körkortsåterkallelse. Mot bakgrund av att det särskilda medgivandet kan omfatta sådan lastbil som kräver behörighet C bör det rimligtvis även gälla personbil, som beroende på bilens totalvikt i normalfallet kräver behörighet B eller i enstaka fall C. Den som har fått sitt körkort återkallat bör således efter särskild prövning kunna medges rätt att inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde köra även personbil, oavsett bilens totalvikt. Körningen får ske med eller utan släpfordon men utan last eller passagerare. En naturlig konsekvens av detta förslag är att den som innehar ett körkort med behörigheten B även bör ges rätt att köra personbil, oavsett bilens totalvikt, inom

garageområde eller liknande. Till de fordon som räknas upp i första meningen i bestämmelsen bör således läggas till fordonet personbil, oavsett totalvikt.

Bilprovningen anser, utan närmare motivering, att det särskilda medgivandet även bör omfatta moped klass I. Av 2 kap. 4 § körkortslagen följer att en person som fått sitt körkort med förarbehörigheten B återkallat och som saknar förarbevis för moped klass I mister rätten att framföra ett sådant fordon. Det kan finnas behov att få framföra även moped klass I inom garageområde eller liknande. Enligt regeringens uppfattning är det därför rimligt att det särskilda medgivandet även omfattar ett dylikt fordon. Det saknas dock anledning att begränsa medgivandet till enbart tre- eller fyrehjulig moped klass I.

4.2 Utfärdande och giltighet av körkort

4.2.1 Att återfå körkort efter vissa fall av ogiltighet

Regeringens förslag: Tidpunkten för en ansökan om nytt körkortstillstånd, sedan körkortet i vissa fall blivit ogiltigt, skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte.

Promemorians förslag. Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har ingen erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall* anser dock att konsekvenserna av förslaget bör analyseras och att alternativa lösningar bör utredas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag: Av 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen (1998:488) framgår bl.a. att om ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 3 kap. 12 § körkortslagen (körkortshavare över 45 år har inte visat att de medicinska kraven fortfarande är uppfyllda för behörigheten C, CE, D eller DE), 3 kap. 13 § första stycket 1 körkortslagen (körkortet har inte förnyats efter föreläggande) eller 3 kap. 13 § sista stycket körkortslagen (körkortshavaren har begärt att körkortet skall förklaras ogiltigt) får begäran om förlängning bifallas eller nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt.

I avsnitt 4.3.4 föreslås och anges skälen till att tidsfristerna bör tas bort i 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen vid återfående av körkort efter återkallelse. Det resonemang som där förs om bl.a. trafiksäkerhet har, enligt regeringens mening, också bäring på den tidsfrist som finns i 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen. Det kan alltså ifrågasättas om tidsgränsen kan motiveras utifrån att sökandens bristande körvana i den särskilda situationen då en tidsgräns förutsatt gör honom eller henne så osäker i trafiken att ett nytt förarprov är motiverat. Härutöver bör beaktas att en person vars körkort blivit ogiltigt i regel är angelägen om att få ett körkortstillstånd så fort som möjligt. Antalet fall där personer av olika skäl dröjer med att lämna in ansökan om körkortstillstånd är därför

sannolikt få. Med hänsyn härtill får effekterna på trafiksäkerheten anses vara försumbara. Tidsfristen i 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen bör därför tas bort. Har ett körkort blivit ogiltigt på de grunder vilka anges ovan, skall således ett nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om sökanden efter ogiltigheten har ansökt om körkortstillstånd och ett sådant har meddelats.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 3 kap. 12 § körkortslagen är innehavet av s.k. tyngre behörigheter brutet, vilket innebär att fråga inte är om en begäran om förlängning av giltighet av behörighet, utan i stället är det fråga om ett återupptagande av vissa behörigheter. Begreppet ”begäran om förlängning” bör därför tas bort från 3 kap. 1 § tredje stycket körkortslagen.

4.2.2 Ogiltigheten av ett körkortstillstånd

Regeringens förslag: Ett körkortstillstånd skall förklaras ogiltigt, om den som innehar tillståndet begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorians förslag saknas dock möjlighet att begränsa ogiltigheten till att avse viss behörighet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Justitieombudsmannen* anser att det bör klargöras huruvida ogiltigheten kan begränsas till att avse viss behörighet. *Vägverket* menar att ogiltigheten skall kunna begränsas till att avse viss behörighet på motsvarande sätt som sägs i 3 kap. 13 § andra stycket körkortslagen (1998:488). *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter riktigheten av att det i den föreslagna bestämmelsen anges att ett körkortstillstånd *får* förklaras ogiltigt, då det i motsvarande situation avseende körkort stadgas att ett körkort *skall* förklaras ogiltigt.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 16 § 10 körkortslagen (1977:477) skulle ett körkort återkallas, om körkortshavaren begärde det. Av 20 § körkortslagen framgick att bestämmelsen också var tillämplig beträffande körkortstillstånd.

Genom den nuvarande körkortslagen blev denna återkallelsegrund i stället en ogiltighetsgrund avseende körkort, se 3 kap. 13 § andra stycket körkortslagen. Någon bestämmelse om ogiltighet av körkortstillstånd på innehavarens begäran finns dock inte i den nuvarande körkortslagen. Länsstyrelsen kan således inte besluta om ogiltighet av ett körkortstillstånd, om den som innehar tillståndet begär det.

Den som innehar ett körkortstillstånd, som är förenat med villkor att exempelvis inkomma till länsstyrelsen med läkarintyg, måste under hela den tidsperiod som tillståndet gäller inlämna sådana intyg med vissa tidsintervaller. Så är fallet även om den enskilde under körkortstillståndets giltighetstid bestämmer sig för att inte utnyttja tillståndet för att få ett körkort utfärdat. Om den som innehar körkortstillståndet inte lämnar föreskrivet läkarintyg, kan länsstyrelsen förelägga honom eller henne att inom viss tid inge ett intyg. Följs inte föreläggandet kan återkallelse ske av körkortstillståndet enligt 5 kap.

3 § 8 körkortslagen, jämfört med 2 § samma kapitel. I stället för att en återkallelse sker av tillståndet skulle ett enklare förfarande vara att den enskilde själv kunde begära ogiltighet av körkortstillståndet hos länsstyrelsen. Det bör därför införas en sådan möjlighet i körkortslagen. Med hänsyn till att en dylik begäran inte föranleder någon prövning i sak bör det anges att ett körkortstillstånd *skall* förklaras ogiltigt, om den som innehar tillståndet begär det. Som Vägverket påpekar bör ogiltigheten av praktiska skäl kunna begränsas till att avse viss behörighet. Bestämmelsen kan lämpligen tas in som en ny paragraf, 2 a §, i 3 kap. körkortslagen.

4.2.3 Intyg om förarutbildning

Regeringens förslag: Kravet på intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast *Sveriges Trafikskolors Riksförbund* kommenterar förslaget i denna del. Förbundet avstyrker förslaget och menar att åtgärden ger helt fel signaler till körkortstagarna och deras handledare om vilken betydelse förarens kunskaper och attityder har för trafiksäkerheten.

Skälen för regeringens förslag: När ett körkortstillstånd meddelats kan sökanden avlägga ett förarprov i Vägverkets, Försvarmaktens, gymnasieskolans eller komvux regi. Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov, vilka avläggs vid olika tillfällen. Enligt 3 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) är ett av kraven för att få avlägga förarprov för behörigheterna A, A1 eller B att sökanden skall visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget. Motsvarande bestämmelse om bevis om förarutbildning fanns tidigare i 17 § körkortsförordningen (1977:722). Om beviset avsåg förarutbildning, som inte hade skett vid trafikskola, Försvarmakten eller inom polisväsendet, skulle det av beviset framgå att Vägverkets kursplan hade följts. Beviset skulle vidare vara utfärdat av den som gett utbildningen. De två sist nämnda kraven finns inte reglerade i nuvarande lagstiftning.

Det kan ifrågasättas om ett intyg om förarutbildning har någon praktisk funktion att fylla, oavsett vad som skall framgå av ett sådant intyg. Om undervisningen sker i trafikskola skall enligt 7 § förordningen (1998:978) om trafikskolor undervisningen bedrivas enligt kursplaner, som Vägverket fastställer. Ett utbildningskort skall föras för varje elev. Vägverket utövar tillsyn över trafikskolor och kan då kontrollera bl.a. sådana utbildningskort. I detta avseende finns det således möjlighet att kontrollera, vilken undervisning som har meddelats. Ett behov av intyg om förarutbildning är därför inte behövligt vid sådan undervisning.

Vid privat undervisning finns det inte några kontrollmöjligheter huruvida förarutbildning verkligen har skett förutom vid kunskapsprovet och körprovet, då bristfälliga kunskaper om bl.a. trafikregler kan visa sig. En elev som vid genomförandet av förarprovets kunskapsprov och körprov visar goda kunskaper och färdigheter skall naturligtvis godkännas och – om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda – erhålla

körkort. Den elev som inte håller måttet underkänns. Att utöver förarprovet kräva ett särskilt intyg om förarutbildning, vilket utfärdats av t.ex. en förälder eller annan privat handledare förefaller inte fylla någon självständig funktion. Kravet på intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B bör därför tas bort.

4.2.4 Krav på körkortstillstånd vid körprov

Regeringens förslag: Den som har körkort som utan medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon skall kunna få detta villkor borttaget genom ett nytt körprov utan krav på körkortstillstånd.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 3 kap. 10 § körkortslagen (1998:488) får den behörighet som följer av ett körkortstillstånd eller körkort begränsas genom villkor. Ett sådant villkor kan avse en begränsning i behörigheten till ett fordon med viss utrustning, exempelvis villkor som inte är medicinskt betingat om automatväxlad bil. För att få detta villkor borttaget krävs körprov med manuellt växlat fordon. Av 3 kap. 4 § tredje stycket körkortslagen jämfört med 3 kap. 1 § första stycket 1 samma lag framgår att körprov endast får avläggas av den som har körkortstillstånd. Kravet på körkortstillstånd vid körprov bör dock inte gälla om sökanden redan har ett körkort med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och körprovet skall ske med manuellt växlat fordon med samma behörighet. En bestämmelse med detta innehåll bör införas i en ny paragraf, 7 a §, i 3 kap. körkortslagen.

4.2.5 Villkor för innehav av körkortstillstånd

Regeringens förslag: Länsstyrelsen får besluta om särskilda villkor som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt även efter det att ett körkortstillstånd har meddelats.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Genom 3 kap. 10 § körkortslagen (1998:488) ges möjlighet att bl.a. under löpande körkortsinnehav föreskriva olika villkor, exempelvis att läkarintyg skall inges, utan att körkortsinnehavet i övrigt omprövas. Ett villkor kan vidare avse en begränsning i behörigheten till fordon med viss utrustning, exempelvis automatväxlad bil eller en förpliktelse som måste uppfyllas vid färd, exempelvis att innehavaren av körkortet skall använda glasögon.

Enligt paragrafen får särskilda villkor föreskrivas när ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas. Sådana villkor får

också meddelas efter det att körkortet har utfärdats. I förarbetena till paragrafen (prop. 1997/98:124 s. 78) anges att villkor för ett körkort bör på samma sätt som för enligt bestämmelserna i 1977 års körkortslag kunna föreskrivas både innan och efter det att ett körkort har utfärdats. Enligt 34 § körkortsförordningen (1977:722) fick länsstyrelsen tidigare även föreskriva villkor efter det att körkortstillståndet meddelats. Nämnad möjlighet framgår inte av ordalydelsen i 3 kap. 10 § körkortslagen. Någon ändring i sak var inte åsyftad enligt nämnda förarbeten, och det finns inte skäl att låta länsstyrelsen avvakta ett utfärdande av körkort för att villkor skall få föreskrivas. Paragrafen bör därför ändras så att det framgår att länsstyrelsen får föreskriva särskilda villkor, också efter det att ett körkortstillstånd har meddelats.

4.2.6 Skyldighet att medföra körkort

Regeringens förslag: Innan ett körkort har lämnats ut efter godkänt förarprov, skall föraren förutom ett gällande bevis om att körkort utfärdats även medföra en handling som styrker hans eller hennes identitet. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot detta kan dömas till penningböter.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Av nu gällande lydelse av 3 kap. 15 § körkortslagen (1998:488) framgår bl.a. att den som kör ett fordon skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. I paragrafen uttrycks inte något krav på att den som kör skall kunna legitimera sig. Ett körkort utgör i sig en legitimation. Det är dock inte möjligt att identifiera föraren genom ett bevis om att körkort utfärdats eftersom det saknar fotografi.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den tidigare lydelsen av 8 § körkortsförordningen (1977:722). Enligt den paragrafen skulle dock ett gällande bevis om godkänt förarprov och handling som styrkte förarens identitet medföras vid färd. En motsvarande bestämmelse bör införas i 3 kap. 15 § körkortslagen för att underlätta bl.a. polisens möjligheter att kontrollera förarens identitet.

Enligt 9 kap. 2 § körkortslagen döms den förare till penningböter som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 15 §. Föraren skall dock inte dömas till straff bl.a. om dennes identitet genast har kunnat fastställas. Bestämmelsen i 9 kap. 2 § körkortslagen är utformad så att den utan ändring kommer att omfatta den nu föreslagna lydelsen av 3 kap. 15 § körkortslagen.

4.3.1 Krav på körkortstillstånd vid övningskörning

Regeringens förslag: Den som redan har ett körkort som utan medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon skall inte behöva ha körkortstillstånd för att få övningsköra med ett manuellt växlat fordon.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Såsom påpekats tidigare i avsnitt 4.2.4. får den behörighet som följer av ett körkortstillstånd eller körkort begränsas genom villkor. Ett sådant villkor kan avse en begränsning i behörigheten till ett fordon med viss utrustning, exempelvis villkor som inte är medicinskt betingat om automatväxlad bil.

Om den enskilde har förarbehörighet med sådant villkor och senare vill ha körkort utan begränsningen kan krävas bl.a. övningskörning med manuellt växlad bil.

Av 4 kap. 1 § körkortslagen (1998:488) framgår bl.a. att den som vill övningsköra skall ha ett körkortstillstånd. Bestämmelsen har tillkommit för att vissa olämpliga personer annars kan komma att få övningsköra trots att de kan betraktas som farliga ur trafiksäkerhetssynpunkt (prop. 1997/98:124 s. 38).

För att införa ett enklare tillvägagångssätt vid sådan övningskörning, som sker i syfte att häva ett sådant villkor om automatväxlat fordon som inte är medicinskt betingat, bör kravet på körkortstillstånd vid övningskörning i dessa fall tas bort. Den som i aktuellt fall vill övningsköra med ett manuellt växlat fordon har redan i samband med ansökan om körkortstillstånd prövats lämplig både med hänsyn till de personliga och medicinska förhållandena. Kravet på körkortstillstånd vid övningskörning i övrigt bör dock kvarstå.

Förslaget i denna del innebär således att kravet på körkortstillstånd vid övningskörning inte skall gälla för den som redan har ett körkort vars behörighet utan något medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon och övningskörningen skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet. Bestämmelsen bör lämpligen tas in som ett andra stycke i 4 kap. 1 § körkortslagen.

4.3.2 Ålderskrav vid övningskörning

Regeringens förslag: Den som övningskör med lätt lastbil eller personbil med ett lätt släpfordon påkopplat skall ha uppnått en ålder av 17 år och sex månader. Den som övningskör med fordon som kräver förarbehörighet C skall ha uppnått en ålder av 18 år.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De grundläggande bestämmelserna om övningskörning finns i körkortslagen (1998:488). I 4 kap. 2 § körkortslagen finns vissa av de krav på ålder som gäller vid övningskörning. Paragrafen motsvarar 73 § första stycket jämfört med tredje stycket körkortsförordningen (1977:722), dock att uppgifter om typen av fordon för övningskörning i vissa fall ersatts med uppgifter om förarbehörighet.

Av 4 kap. 2 § 1 körkortslagen framgår att den som övningskör skall ha uppnått en ålder av 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1. Vid tolkning av bestämmelsen kan det uppstå tveksamhet huruvida den som fyllt 16 år får köra personbil med släpfordon. I syfte att undanröja denna otydlighet bör det uttryckligen anges att sådan körning endast får ske utan släpfordon.

I 4 kap. 2 § 2 körkortslagen anges, såsom huvudregel, att den som övningskör skall ha uppnått en ålder av 17 år och 6 månader för körning med lätt lastbil eller med fordon som kräver behörighet A eller C. Detta ålderskrav bör också gälla vid övningskörning med lätt lastbil eller personbil när ett lätt släpfordon är kopplat till sådana bilar. Vidare bör ålderskravet för att få övningsköra med ett fordon som kräver behörighet C ändras från 17 år och 6 månader till 18 år för att få bättre överensstämmelse med 4 kap. 4 § körkortslagen, vilken föreskriver att det krävs innehav av behörighet B för att få övningsköra för behörigheten C. Enligt 3 kap. 1 § körkortslagen får behörighet B nämligen inte utfärdas före 18 års ålder. Därmed har i praktiken övningskörning för behörigheten C inte kunnat ske före 18 års ålder. Det föreslås således att ålderskravet för övningskörning med ett fordon som kräver behörighet C, 18 år, klart utsägs i 4 kap. 2 § 3 körkortslagen.

4.3.3 Ändring av nuvarande krav på handledare vid övningskörning m.m.

Regeringens bedömning: Kravet på obrutet körkortsinnehav under viss angiven tid för den som har uppsikt över övningskörning bör kvarstå tills vidare. Kravet på att den som har uppsikt över privat övningskörning skall ha fått ett särskilt godkännande som handledare samt att handledaren skall knytas till en viss person som övningskör bör likaledes kvarstå tills vidare.

Promemorians förslag: Uppsikt över privat övningskörning får endast utövas av den som fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser och under sammanlagt minst fem år har haft ett sådant körkort. Något krav på obrutet innehav av körkort uppställs inte. För den som har uppsikt över övningskörning inom polisväsendet eller Försvarsmakten bör det inte heller finnas krav på att körkortsinnehavet skall vara obrutet.

Vid privat övningskörning skall det inte längre krävas att den som har uppsikt över övningskörningen har fått ett särskilt godkännande som

Remissinstanserna

Obrutet körkortsinnehav för handledare

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. Rikspolisstyrelsen, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande och Sveriges Försäkringsförbund avstyrker dock förslaget. Rikspolisstyrelsen anser att förslaget innebär en risk för att personer som inte visar tillräcklig respekt eller förståelse för trafikreglerna får en möjlighet att vara handledare. För att enskilda inte skall drabbas för hårt kan det enligt styrelsens mening övervägas om inte undantag kan göras för någon enstaka kortvarig körkortsåterkallelse på grund av någon mindre allvarlig förseelse under en femårsperiod. Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande anser att den ändring som föreslås sannolikt kommer att försämra trafiksäkerheten. Föreningen anser vidare att en handledare som förlorat sitt körkort p.g.a. trafikbrott har visat klar brist på riskmedvetenhet och omdöme och därför inte är lämplig som handledare. *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter lämpligheten i att avskaffa kravet på sammanhängande innehavstid. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att det bör finnas någon tidsgräns för under vilken den sammanlagda tiden kan räknas. *Svenska Bussbranschens Riksförbund* tycker att det lägsta krav som bör ställas på handledare vid övningskörning för fordonsbehörigheterna C, CE, D eller DE är att de uppfyller kraven om yrkeskompetens enligt artikel 5.2. i rådets förordning (EG) nr 3820/85 av den 20 december 1985 om harmonisering av viss social lagstiftning om vägtransporter¹. *Vägverket* tillstyrker att den nuvarande ordningen ändras i enlighet med förslaget. *Länsstyrelsen Blekinge län* ställer sig bakom förslaget och menar att det inte kan anses innebära att trafiksäkerheten åsidosätts. Även *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Länsstyrelsernas arbetsgrupp för körkort och yrkesmässig trafik (LAKY)* och *Motormännens Riksförbund* ställer sig positiva till förslaget.

Särskilt godkännande som handledare m.m.

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. En del remissinstanser, bl.a. *Vägverket*, anser dock att det bör införas ett krav på att privat övningskörning skall inledas med en obligatorisk handledarutbildning. *Vägverket* tillstyrker att den nuvarande ordningen ändras i enlighet med förslaget men anser att det finns starka trafiksäkerhetsmässiga skäl som talar för en förstärkning av handledarskapet. Verket menar att detta kan ske genom att det införs ett krav på att privat övningskörning skall inledas med en obligatorisk handledarutbildning som handledaren och eleven går gemensamt.

¹ EGT L 370, 31.12.1995, s.1 (Celex 31985R3820).

Regeringen finner att förslaget om att det inte längre skall krävas obrutet körkortsinnehav för handledare bör analyseras ytterligare och avstår därför tills vidare från att föreslå en sådan ändring.

I några remissyttranden har redovisats tankar på en särskild handledarutbildning. Något mera genomarbetat förslag till hur en sådan utbildning skulle kunna utformas, dess effekt på trafiksäkerheten samt kostnader och andra konsekvenser för myndigheter och enskilda finns emellertid inte. Huruvida en sådan utbildning skulle vara av värde ur trafiksäkerhetssynpunkt och hur den i så fall skulle kunna genomföras i praktiken går därför inte att bedöma för närvarande. Om en sådan utbildning skulle bli aktuell kan det emellertid finnas behov av att få tillgång till uppgift om exempelvis vem som godkänts som handledare för den som övningskör. Kravet på att den som har uppsikt över privat övningskörningen har fått ett särskilt godkännande samt att handledaren skall knytas till viss person som övningskör bör därför kvarstå tills vidare.

4.3.4 Att återfå körkortet efter återkallelse

Regeringens förslag: Tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte. För en sökande som tidigare innehaft körkort med behörighet BC, BD, BCD, BE, CE eller DE får körkort med motsvarande behörighet utfärdas på nytt oavsett hur lång tid som har förflutit sedan körkort med sådan behörighet upphörde att gälla.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall* konstaterar bl.a. att ett skäl till förslaget är situationen då ett nytt förarprov krävs p.g.a. myndigheternas långa handläggning. För att undvika att en sådan situation uppstår kan i stället, enligt kammarrättens mening, tidsfristen t.ex. förlängas eller knytas till en annan tidpunkt än just ansökan om utfärdande av körkort. Enligt kammarrätten bör det övervägas om konsekvenserna av förslaget och alternativa lösningar skall utredas ytterligare. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att tidsfristen i 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen (1998:488) utgör ett stressmoment vid handläggning av ansökan om körkortstillstånd och uppger att länsstyrelsen i vissa fall varit mer eller mindre tvungen att bevilja en sådan ansökan, trots vissa brister i beslutsunderlaget, för att sökanden inte skall drabbas av krav på nytt förarprov.

Nuvarande ordning

Enligt nuvarande ordning gäller särskilda bestämmelser för den som vill få ett nytt körkort efter en återkallelse med en spärrtid längre än ett år. Av 5 kap. 14 § första stycket körkortslagen följer som huvudregel att ett nytt körkort då får utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller de förutsättningar för utfärdande av körkort som anges i 3 kap. 1 § körkortslagen. Även om detta systematiskt sett utgör huvudregeln kan i praktiken körkortet oftast återfås efter återkallelse utan att det krävs förarprov och/eller körkortstillstånd.

Bestämmelsen om nytt körkort efter återkallelse i 5 kap. 14 § andra stycket körkortslagen innehåller ett särskilt stadgande för de fall då återkallelse har skett med stöd av 5 kap. 3 § 1, 5–6 körkortslagen (grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri, grovt rattfylleri, opålitlighet i nykterhetshänseende eller allmän brottslighet) och ogiltighetstiden bestämts till högst ett år. Även om spärrtiden har bestämts till mindre än ett år, får i dessa situationer ett nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd. Något nytt förarprov behövs däremot i allmänhet inte. I samma stycke stadgas likaså krav på körkortstillstånd – men inte förarprov – för utfärdande av nytt körkort i de fall återkallelse skett med stöd av 5 kap. 3 § 7–8 körkortslagen (sjukdom, skada eller dylikt och underlåtenhet att följa föreläggande om läkarintyg eller förarprov).

Om körkortet har återkallats enligt 5 kap. 3 § 2, 3 eller 4 körkortslagen (smitning, upprepade förseelser eller brott mot en väsentlig trafikregel) gäller att körkort efter ansökan utfärdas automatiskt, om spärrtiden är högst 12 månader. I dessa fall, som utgör sammanlagt ungefär 58 procent av alla körkortsåterkallelser, krävs normalt varken körkortstillstånd eller nytt förarprov.

I 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen har införts tidsfrister för att andra stycket skall bli tillämpligt. Har det förflutit mer än 14 månader sedan körkortet blev ogiltigt när en ansökan om utfärdande av körkort ingavs, skall således bl.a. ett nytt förarprov avläggas. Vid återkallelse enligt 5 kap. 3 § 7–8 löper tiden från det att körkortshavaren fick del av beslutet. Har en ansökan om utfärdande av körkort gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock andra stycket.

Tidsfrister

Den ordning för utfärdande av körkort efter återkallelse som i dag gäller får bedömas vara i huvudsak ändamålsenlig och väl fungerande. Körkort utfärdas således inte utan krav på olika former av aktivitet från körkortshavarens sida. Det finns inte heller någon anledning att ändra de grundläggande villkoren för utfärdande av körkort efter återkallelse. Dessa villkor fyller en viktig funktion i strävandena att vidmakthålla en god trafiksäkerhet.

I beslut den 19 december 2001 (dnr 2111-2000) har Justitieombudsmannen (JO) dock uttalat att bestämmelserna i 5 kap. 14 § körkortslagen är komplicerade och svårtolkade i vissa delar. Enligt JO kan det trots den information som länsstyrelsen lämnar i samband med ett beslut om återkallelse uppstå problem för den enskilde att förstå vad som gäller.

Ett problem som har kunnat konstateras är tidsfristen för att återfå körkort efter återkallelse, utan att de krav behöver iakttas som anges i 5 kap. 14 § första stycket körkortslagen. Personer som inte innehaft körkort under 14 månader kan således drabbas av konsekvensen, att de måste avlägga ett nytt förarprov, därför att fristen för ansökan om utfärdande av körkort löpt ut. Detta kan i sin tur bero på själva förfarandet för att få ett nytt körkort efter återkallelse. I vissa fall skall länsstyrelsen först lämna ett körkortstillstånd, varefter Vägverket ombesörjer utfärdande av körkortet. En ansökan om körkortstillstånd får ges in tidigast sex månader, och prövas slutligt tidigast två månader, före det att giltighetstiden för beslut om återkallelse eller spärrtid löper ut, se 3 kap. 2 § körkortsförordningen (1998:980). När länsstyrelsen meddelat körkortstillståndet skickar Vägverket ett underlag för ansökan om utfärdande av körkort, s.k. grundhandling, till den sökande, se 3 kap. 15 § körkortsförordningen. Länsstyrelsens handläggning av ett körkortstillståndsärende kan ta olika lång tid, vilket kan bero på att ett ärende behöver kompletteras med exempelvis läkarutlåtande eller yttrande från polismyndighet. Det kan vidare uppstå problem för den enskilde att få läkartid, om ett läkarintyg skall inges. Den sökande kan i ett sådant fall få svårt att hinna med att ge in en fullständig ansökan om utfärdande av körkort i rätt tid till Vägverket. Det är givetvis av mycket stor vikt att effekten för den sökande av en bestämmelse om återfående av körkort efter återkallelse är förutsägbar. Det är vidare av vikt att länsstyrelserna inte på grund av tidspress känner sig nödgade att godta ofullständiga ansökningar om körkortstillstånd, enbart för att den enskilde inte skall behöva avlägga ett nytt förarprov. Ett sådant förfarande kan inte anses acceptabelt ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Det kan ifrågasättas om tidsgränserna kan motiveras utifrån resonemanget att sökandens bristande körvana i den särskilda situationen, när en tidsgräns försuttits, gör honom eller henne så osäker i trafiken att ett nytt förarprov är motiverat. Något preciserat krav på körvana ställs över huvud taget inte i körkortslagen. Även den som efter avlagt förarprov aldrig kört något fordon får behålla sin behörighet och får den också förnyad när så skall ske. För övrigt lär en situation där den enskilde dröjer avsevärd tid med att ansöka om nytt körkort vara ytterst ovanlig. Tvärtom torde vederbörande i normalfallet vara ytterst angelägen om att återfå sin behörighet utan dröjsmål. Regeringens bedömning är således att förslaget inte kommer att påverka trafiksäkerheten i negativ riktning. En yttersta garant för det är de krav på förarprov och körkortstillstånd i vissa situationer som fortsatt skall upprätthållas. Således gäller ju exempelvis att den som p.g.a. ett särskilt allvarligt trafikbrott fått körkortet återkallat med en spärrtid överstigande 12 månader alltid måste avlägga nytt förarprov innan körkort utfärdas. Med hänsyn till vad som anförts ovan är även den andra tidsfristen i lagrummet (beträffande laga kraft) överflödigt. Det föreslås således att

Tidsfristerna i 3 kap. 6 och 7 §§ körkortslagen

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt, se 3 kap. 6 § körkortslagen. Av 3 kap. 7 § samma lag framgår att körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt. Paragraferna har i huvudsak samma lydelse som artiklarna 5.1a respektive 5.1b i rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort², senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/56/EG³. Tidsfristerna har dock ingen motsvarighet i nämnda direktiv.

Regeringen har tidigare föreslagit att tidsfristerna i 3 kap. 1 § och 5 kap. 14 § körkortslagen skall tas bort. Att då upprätthålla tidsramarna i 3 kap. 6 och 7 §§ samma lag skulle inte vara konsekvent. Även dessa bestämmelser bör förenklas på så sätt att tidsfristerna tas bort.

4.3.5 Ansökan om körkortstillstånd

Regeringens förslag: Länsstyrelserna får befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 körkortslagen (1998:488), men före utfärdande av ett nytt körkort, besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett beslut får fattas om det har framkommit sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att meddela körkortstillstånd.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 5 kap. 14 § första stycket körkortslagen får nytt körkort utfärdas efter återkallelse endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § körkortslagen om inte annat sägs i andra eller tredje stycket eller 5 kap. 15 § körkortslagen. I andra stycket första meningen samma lagrum anges att har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 5 kap. 3 § 2–4 körkortslagen bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan.

I 5 kap. 15 § andra stycket körkortslagen stadgas att om det i beslut om återkallelse beslutas om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller

² EGT L 237, 24.8. 1991, s. 1 (Celex 31991L0439)

³ EGT L 237, 21.9. 2000, s. 45 (Celex 32000L0056)

dessa krav i stället för kraven enligt 5 kap. 14 § samma lag. Detsamma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut. Bestämmelsen får tolkas så att länsstyrelsen får besluta att ansökan om körkortstillstånd skall ges in även i de fall då körkortstillstånd normalt inte behövs, dvs. efter återkallelse med stöd av 5 kap. 3 § 2–4 körkortslagen då tiden för körkortets ogiltighet bestämts till högst ett år. Det gäller således återkallelse p.g.a. exempelvis enstaka eller upprepade trafikförseelser med i flertalet fall korta spärrtider. Efter återkallelse med stöd av 5 kap. 3 § 1 eller 5–8 krävs dock alltid att ansökan om körkortstillstånd ges in.

Om ett brott kommer till länsstyrelsens kännedom efter det att giltighetstiden eller spärrtiden löpt ut, men innan ett nytt körkort utfärdas, kan länsstyrelsen däremot inte besluta om krav på körkortstillstånd. Länsstyrelsen är i stället hänvisad till att bevaka ärendet till dess att ett nytt körkort lämnas ut och då t.ex. återkalla detta.

En period då länsstyrelsen inte kan besluta om ytterligare krav uppstår således när ett nytt körkort inte har blivit utfärdat vid den tidpunkt när spärrtiden eller giltighetstiden löper ut. Detta beror i allmänhet på att sökanden inte har skickat in någon ansökan om utfärdande av körkort till Vägverket. En sådan ansökan skall göras på en särskild blankett, en grundhandling, se 3 kap. 15 § körkortsförordningen (1998:980). Tidpunkten för utfärdande av ett nytt körkort är därmed beroende av när sökanden skickar in grundhandlingen till Vägverket. Om exempelvis körkortet är återkallat med stöd av 5 kap. 3 § 2–4 körkortslagen och grundhandlingen kommer in till Vägverket före spärrtidens utgång, utfärdas ett nytt körkort dagen efter spärrtidens utgång. Då grundhandlingen kommer in till Vägverket efter spärrtidens utgång, utfärdas körkortet samma dag som ansökan kommer in, under förutsättning att det inte har förflutit mer än 14 månader från det att spärrtiden började att löpa, se nuvarande lydelse av 5 kap. 14 § tredje stycket körkortslagen. Det kan således bli olika längd på perioderna mellan spärrtidens eller giltighetstidens utgång och tidpunkten för utfärdande av ett nytt körkort. Till saken hör även att en enskild som försuttit ovan angivna tidsfrist om 14 månader för närvarande måste avlägga ett förarprov innan nytt körkort kan utfärdas. Den tidsutdräkt som uppstår till följd av det kan dock elimineras genom regeringens förslag till ny lydelse av 5 kap. 14 § körkortslagen, se avsnitt 4.3.4.

För att undvika en sådan situation som beskrivits ovan, nämligen att länsstyrelserna i vissa fall får avvakta ett utfärdande av ett nytt körkort för att genast därefter besluta om t.ex. återkallelse av körkortet, bör länsstyrelserna ges befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 men före utfärdandet av ett nytt körkort besluta om att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får fattas om det har kommit fram sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att något körkortstillstånd meddelas. Bestämmelsen kan lämpligen tas in i ett nytt tredje stycke i 5 kap. 15 § körkortslagen.

Regeringens förslag: Vägverket ges befogenhet att besluta om villkor i fråga om automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget. Enligt *Kammarrättens i Sundsvall* bedömning medför förslaget att beslut i aktuellt hänseende inte kommer att kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol, trots att sådana beslut i dag kan överklagas med stöd av 8 kap. 1 § körkortslagen (1998:488). Kammarrätten konstaterar att det inte framgår av promemorian om detta är en avsedd konsekvens. *Vägverket* tillstyrker förslaget men anser att även 7 kap. 2 § körkortslagen bör ändras eftersom länsstyrelsens mandat i samma fråga annars är oförändrat. Således bör det enligt verket framgå av 7 kap. 2 § körkortslagen att länsstyrelsen prövar ärenden om villkor utom i fall som sägs i 7 kap. 3 § andra stycket samma lag.

Skälen för regeringens förslag: Den behörighet som följer av ett körkortstillstånd eller körkort får, såsom nämnts tidigare i avsnitt 4.2.4, begränsas genom villkor. Ett sådant villkor kan avse en begränsning till ett fordon med viss utrustning, exempelvis automatväxlad bil.

Om förarprov avlagts med ett automatväxlat fordon begränsas behörigheten till ett sådant fordon. För att få detta villkor borttaget krävs körprov med ett manuellt växlat fordon.

Enligt 34 a § i den äldre körkortsförordningen (1977:722) hävdades ett villkor om automatväxlat fordon, som inte var medicinskt betingat, automatiskt vid godkänt förarprov för manuellt växlad bil. Vägverket beslutade då, utan medverkan av länsstyrelserna, om förnyelse av körkortet. Motsvarande bestämmelse finns inte i nuvarande körkortsförfattningar.

För att underlätta handläggningen vid hävande av villkor för automatväxlat fordon bör Vägverket i 7 kap. 3 § körkortslagen ges befogenhet att besluta, att ett villkor om automatväxlat fordon skall upphöra att gälla, om villkoret inte är medicinskt betingat och om körkortsinnehavaren avlägger ett godkänt körprov på ett manuellt växlat fordon av det slag som villkoret avser. Vägverket bör också ges befogenhet att besluta om villkor innebärande krav på automatväxlat fordon om villkoret inte är medicinskt betingat. En sökande kan exempelvis infinna sig till ett körprov med ett automatväxlat fordon, utan att ett sådant villkor har meddelats i körkortstillståndet.

I promemorians förslag till lagtext saknas en bestämmelse som möjliggör för den enskilde att överklaga Vägverkets beslut om villkor enligt 7 kap. 3 § körkortslagen. Verkets beslut torde undantagslöst vara av gynnande karaktär för den enskilde. Med hänsyn härtill saknas anledning att tillerkänna någon rätt till överklagade av verkets beslut. Detta bör tydligt komma till uttryck i lagen. I 8 kap. 2 § tredje stycket körkortslagen anges att vissa beslut inte får överklagas. Genom att där lägga till beslut om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket kommer någon tvekan angående överklagbarheten inte att råda.

Lagrådet konstaterar att 8 kap. 2 § tredje stycket i lagrådsremissens lagförslag har formulerats så att uppräkningsen där, med avvikelse från vad som gäller enligt nuvarande lydelse, har kommit att täcka alla beslut i ärenden om utfärdande av körkort m.m., dvs. även sådana avslagsbeslut som anges i första stycket. Med hänsyn härtill förordar Lagrådet att tredje stycket i bestämmelsen utgår och att första stycket ges följande lydelse: ”Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av verket enligt denna lag får inte överklagas.” Skulle likväl den hittillsvarande utformningen av paragrafen i huvudsak behållas, anser Lagrådet att tredje stycket kan ges förslagsvis följande lydelse: ”Vägverkets beslut i ärende om godkännande av handledare får inte överklagas. Detsamma gäller andra beslut än som avses i första stycket i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort samt beslut i fråga om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket.” Regeringen finner att den hittillsvarande utformningen av bestämmelsen i stort bör bibehållas och att tredje stycket därvid bör få den lydelse som Lagrådet föreslagit.

4.5 Forumbestämmelser

Regeringens förslag: I 10 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) görs ett förtydligande som innebär att om en person inte är folkbokförd eller vistas i Sverige, handläggs frågan om giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett. Övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige handläggs av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet eller, om något körkortstillstånd inte meddelats, av den länsstyrelse som beslutat om det senaste gällande körkort.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall* konstaterar dock att forumfrågan inte synes regleras uttömmande i den föreslagna bestämmelsen och påpekar att en situation kan tänkas där en person med svenskt körkort men utan folkbokföring och bestämd vistelseort i Sverige begär att körkortet skall förklaras ogiltigt. En annan situation är när ett körkortsingripande aktualiseras för en person utan bestämd vistelseort på annan grund än en straffbelagd förseelse, t.ex. enligt 5 kap. 3 § första stycket 5, 7 eller 8 körkortslagen. För att länsstyrelsen i en sådan situation skall anses behörig att besluta om ett körkortsingripande förutsätts i den föreslagna bestämmelsen att ett ingripande redan har skett. Enligt kammarrättens mening bör det övervägas att införa ytterligare ett stycke med en bestämmelse som täcker in övriga frågor enligt lagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 10 kap. 4 § körkortslagen skall frågor som enligt lagen skall prövas av en länsstyrelse handläggas av

länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Den sist nämnda meningen tillkom genom Trafikutskottets initiativ, se bet. 1997/98:TU11. Utskottet anförde bl.a. att ändringsförslaget skulle ses mot bakgrund av önskvärdheten att göra det möjligt för en svensk myndighet att kunna vidta ett körkortsingripande mot en körkortshavare som flyttat ut ur riket eller mot t.ex. en bilande turist som kört ut från Sverige.

För att tydliggöra att nyssnämnda bestämmelse enbart tar sikte på situationer då ett körkortsingripande är aktuellt, bör aktuell mening ändras på så vis, att det i stället stadgas att saknar körkortshavare bestämd vistelseort i Sverige, prövas frågan om giltigheten av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Mot bakgrund av vad Kammarrätten i Sundsvall anför i sitt remissyttrande, föreslog regeringen i lagrådsremissen att det i 10 kap. 4 § körkortslagen skulle införas ett nytt tredje stycke med innebörden att övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige skulle handläggas av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet.

Lagrådet anför att förslaget till nytt tredje stycke i bestämmelsen för sin tillämpning förutsätter att det har funnits ett gällande körkortstillstånd och att Lagrådet inte har underlag för att avgöra huruvida så alltid är fallet i de situationer som detta stycke tar sikte på. Lagrådet anser att frågan bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

Regeringen konstaterar att begreppet körkortstillstånd infördes först i och med att körkortskungörelsen (1972:592) trädde i kraft den 1 januari 1973. Dessförinnan föregicks utfärdande av körkort inte av ett körkortstillstånd. Av 25 § kungörelsen (1972:605) om införande av ny trafiklagstiftning följer dock att när ett körkort som har utfärdats före den 1 januari 1973 byts skall körkortstillstånd anses meddelat av den länsstyrelse som utfärdat körkortet. Denna övergångsbestämmelse innebär alltså att bestämmelsen i det av regeringen föreslagna tredje stycket om ”senast gällande körkortstillstånd” även omfattar de som fått körkort före år 1973. Däremot täcker skrivningen inte in de fall då utbyte av ett utländskt körkort mot ett svenskt körkort har skett. I dessa fall beslutar länsstyrelsen om utbyte utan att körkortstillstånd dessförinnan har meddelats. För att täcka in dessa fall föreslår regeringen att tredje stycket ges följande lydelse. ”Övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige handläggs av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet eller, om något körkortstillstånd inte meddelats, av den länsstyrelse som beslutat om det senaste gällande körkortet.”

5 En utvidgning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse

5.1 Allmänt

Ny teknik för ökad trafiksäkerhet

Ny teknik i fordonen kommer sannolikt att öka trafiksäkerheten avsevärt. I framtiden kommer det troligen att finnas system som håller fordonen på vägen, håller avstånd mellan fordon etc. System som läser av tillstånd och körförmåga hos föraren, t.ex. genom sensorer som känner av ratt rörelser, är också under utveckling. Sådana system kan förhindra föraren att fortsätta färden vid alkoholpåverkan. Många av dessa säkerhetssystem har och kommer även i framtiden att utvecklas på rent marknadsmässiga grunder. Andra system kräver troligen myndighetskrav för att kunna introduceras. Utrustningen kan komma att fabriksmonteras i nya fordon, men om tekniken så medger kan det även bli aktuellt med eftermontering i äldre fordon.

Regeringen kommer på olika sätt stödja utvecklingen av system som förhindrar körning under alkoholpåverkan. I regeringens 11-punktsprogram för ökad trafiksäkerhet nämns satsning på ny teknik. Regeringen har också gett Vägverket i uppdrag att delta i ett program med bl.a. fordonsindustri och högskolor för att utveckla nya intelligenta fordonssystem (IVSS).

Vidare innebär Vägverkets och transportbranschens arbete med kvalitetssäkring av transporter ett nytt sätt att tydliggöra ansvaret för säkerheten i vägtransportsystemet. En av grundförutsättningarna för att en transport ska anses vara kvalitetssäkrad är att föraren är drogfri. Detta innebär att allt arbete med kvalitetssäkring av transporter också omfattar trafiknykterhet. I detta sammanhang ingår alkohol som ett viktigt element för att säkra att föraren är nykter.

Eftersom fordonslagstiftningen är harmoniserad på EG-nivå är det inte möjligt att ställa nationella krav på fordonsutrustning, t.ex. alkohol. Sverige driver därför inom EU frågan om en allmän introduktion av teknik som förhindrar körning vid påverkan av alkohol eller andra droger.

Nuvarande bestämmelser om alkohol

Alkoholåset är ett instrument, förbundet med bilens tändningssystem, för kontroll av eventuell förekomst av alkohol i förarens utandningsluft. Instrumentet omöjliggör start och körning om det finns alkohol i utandningsluften. Denna kontrolleras genom att föraren är tvungen att blåsa i instrumentet för att få tändningslåset att koppla ström till bilens startmotor. För att förhindra att föraren konsumerar alkohol sedan motorn startats kräver alkoholåset efter slumpmässiga tidsintervall nya prov

av utandningsluft under färden. För att inte äventyra trafiksäkerheten får då föraren någon minut till sitt förfogande för att lämna ett nytt prov.

Lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse trädde i kraft den 1 februari 1999 och upphör att gälla fem år efter ikraftträdandet. Försöksverksamheten med alkolås syftar till att utvärdera vilken effekt alkolåset kan ha på förekomsten av alkoholrelaterade trafikolyckor och allmänt på förekomsten av onyktra förare, att ge kunskap om alkolåset kan vara ett verksamt medel i samband med rehabiliteringsåtgärder för alkoholberoende samt att få erfarenheter om den tekniska tillförlitligheten av alkolåset. Det bör framhållas att Vägverket har studerat användningen och funktionen av den typ av alkolås som används i Alberta, Kanada. Det aktuella låset anses ytterst tillförlitligt. Alkolåset anses i Alberta vara ett effektivt hinder mot att föraren kör bilen påverkad av alkohol. Den automatiska registreringen av olika uppgifter har fungerat utmärkt. Vägverket har vidare grundligt studerat hur utrustningen fungerar under svenska förhållanden och funnit att alkolåset har en hög teknisk tillförlitlighet. De fel som i försöksverksamheten uppkommit beträffande alkolåsen beror ofta på försökspersonens handhavande av låset eller tekniska brister hos fordonet.

I den nuvarande försöksverksamheten med alkolås får personer, som gjort sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott efter alkoholförtäring och som är folkbokförda i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län, ansöka om att få delta. Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Deltagarnas behörighet att köra körkortspliktigt fordon begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås. Vidare skall försökspersonerna genom ett särskilt avtal förbinda sig att inställa bilen för kontroller av alkolåsutrustningen och att delta i olika tester. Om försökspersonen inte följer de uppställda villkoren eller uppför sig på sådant sätt att grund för ett nytt körkortsingripande föreligger, skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning.

Rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort ger för närvarande inte möjlighet att ange godkänt alkolås som villkor för viss behörighet utan detta måste anges som en nationell kod på körkortet. De nationella koderna är inte harmoniserade med andra medlemsstater och ger därför utanför hemlandet ingen information om de särskilda körkorts villkor som gäller. Försökspersonen skall därför också genom avtal förbinda sig att endast köra i Sverige.

Vägverkets framställning om en utvidgad försöksverksamhet

I en skrivelse den 10 december 2001 till Näringsdepartementet (Näringsdepartementet dnr N2001/11403/TP) anför Vägverket att erfarenheterna av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är mycket goda. Vägverket har kompletterat skrivelsen med en delutvärdering av försöksverksamheten. Enligt verket finns det en klart positiv tendens både vad gäller trafiksäkerhet och levnadsmönster för deltagarna. I december 2001 deltog ca 180 personer i försöksverksamheten och ca 50 personer hade vid samma tidpunkt genomfört och avslutat försöken. Vägverket anser att alkolåsen har en

god teknisk tillförlitlighet. Några enstaka fel på alkolåsen har dock konstaterats, men enligt verket beror driftstörningar på försökspersonens handhavande av alkolåset eller tekniska brister hos fordonet. Vägverket anför att få personer har deltagit i försöksverksamheten men att resultaten från denna kan läggas samman med de goda resultat avseende trafiksäkerheten som under senare år även uppnåtts i Kanada och USA tack vare alkolås.

Enligt Vägverket finns det ett antal brister i den nuvarande utformningen av försöksverksamheten med alkolås. Verket anser bl.a. att den geografiska begränsningen hindrar uppbyggnaden av en effektiv infrastruktur, exempelvis service och kontroll av alkolåsutrustning i län där det inte bedrivs någon försöksverksamhet, och att det är alltför restriktivt att begränsa försöksverksamheten till personbilar. Vägverket understryker att lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse upphör att gälla den 1 februari 2004 och att det därför är viktigt att innan dess ta ställning till om försöken skall förlängas eller om verksamheten skall permanentas.

Mot denna bakgrund föreslår Vägverket att försöksverksamheten med villkorlig återkallelse skall förlängas med fem år. Verket föreslår vidare att försöksverksamheten utvidgas till att avse hela landet och att försökspersonernas behörighet att köra körkortspliktigt fordon inte skall begränsas till en viss personbil utan att försöksverksamheten skall kunna omfatta alla förarbehörigheter, utom A och A1, i det tidigare körkortsinnehavet. Slutligen föreslår Vägverket att den person som har en villkorlig körkortsåterkallelse inte skall få något körkort under villkorstiden. Den som har en villkorlig körkortsåterkallelse skall i stället under färd medföra länsstyrelsens beslut om villkorlig körkortsåterkallelse och en giltig legitimationshandling.

Vägverkets delutvärdering av försöksverksamheten

Vägverket har i september 2001 gjort en första utvärdering av försöket omfattande en period av två år och fyra månader (den 1 februari 1999–den 31 maj 2001). Vid brytpunkten (den 31 maj 2001) hade 22 personer genomfört och avslutat hela försöket. Under den utvärderade försökstiden har dock 237 personer ansökt om att få villkorlig återkallelse, varav sju personer har nekats sådan återkallelse av körkortet. Vidare har 42 personer uteslutits under försökstiden. Vägverkets slutsatser av delutvärderingen är bl.a. att alkolåsprogrammet medför klart förbättrade alkoholvanor och att en förbättrad trafiksäkerhet uppnåtts under försökstiden. Huruvida bestående effekter av alkolåsförsöket uppnås, återstår dock att undersöka.

Trafikutskottets ställningstagande till en utvidgad försöksverksamhet

Trafikutskottet har senast i betänkandet 2001/02:TU10, Trafiksäkerhet m.m., s. 1, redovisat sin uppfattning i fråga om utgångspunkterna för trafiksäkerhetspolitiken och en utvidgning av försöksverksamheten. Utskottet anför bl.a. följande. ”När det gäller trafiksäkerhetspolitikens utgångspunkter anser ett enigt trafikutskott att riksdagens tidigare beslut

om de övergripande målen, i form av nollvisionen och etappmålet, skall ligga fast. Etappmålet innebär att antalet personer som dödas till följd av vägtrafikolyckor skall minskas med minst hälften till år 2007, räknat från 1996 års nivå. Utskottet ser allvarligt på att något tydligt trendbrott ännu inte kan skönjas när det gäller antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken. Utskottet anser därför att regeringen för riksdagen bör redovisa de åtgärder som enligt regeringen är nödvändiga för att etappmålet för år 2007 skall kunna nås.

Med oro konstaterar utskottet att fortfarande drygt var femte dödsolycka i vägtrafiken är förknippad med alkohol eller andra droger. Utskottet välkomnar därför att regeringen nu avser att utöka den hittillsvarande försöksverksamheten med alkolås för personer som har dömts för rattfylleri till att gälla hela landet men också att avse fler körkortsbehörigheter. I den begärda redovisningen bör – som en viktig del – ingå åtgärder för att kraftigt minska antalet alkohol- och drogrelaterade olyckor samt regeringens överväganden när det gäller möjligheten att införa en allmän användning av alkolås.”

Regeringen har för avsikt att under våren 2004 återkomma med den begärda redovisningen i samband med skrivelsen om infrastrukturplanernas innehåll. I redovisningen kan bl. a. ingå en bedömning av vilken utsträckning ny teknik som förhindrar körning vid alkoholpåverkan kan bidra till att trafiksäkerhetsmålen kan uppnås.

5.2 Fortsatt giltighet av försökslagen

Regeringens förslag: Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse skall pågå ytterligare fem år, dvs. till utgången av januari 2009.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Motorförarnas Helnykterhetsförbund*, *Motormännens Riksförbund* samt *Sveriges Försäkringsförbund* anser att en förlängd försöksperiod inte är nödvändig och att man bör införa en permanent lagstiftning om alkolås.

Skälen för regeringens förslag

Bör försöksverksamheten förlängas?

Vid en bedömning huruvida försökslagstiftningen bör förlängas eller permanentas kan inledningsvis konstateras, att omfattningen av försöksverksamheten har varit begränsad. Antalet personer som genomfört och avslutat hela försöket med alkolås uppgick den 31 maj 2001 endast till 22 personer (i december 2001 till 50 personer). Det är också viktigt att beakta att försöksverksamheten bara omfattat tre län.

Med hänsyn till det ringa antalet deltagare i försöksverksamheten skulle det kunna hävdas, att det inte finns något egentligt behov av villkorlig körkortsåterkallelse. Försöksverksamheten skulle i så fall kunna

avslutas den 31 januari 2004. Det finns dock skäl som talar för att försöksverksamheten bör pågå ytterligare några år. Just det förhållandet att verksamheten har varit så begränsad gör det svårt att dra några bestämda slutsatser om vilka effekter villkorlig körkortsåterkallelse med krav på alkohol har. En förlängning av verksamheten, tillsammans med andra ändringar i denna som beskrivs nedan, skulle kunna ge ett bättre underlag för ett definitivt ställningstagande till om det behövs en permanent lagstiftning om villkorlig körkortsåterkallelse och hur reglerna härom i så fall bör utformas. Det gäller således att få tillräckliga erfarenheter av användning av alkohol under svenska förhållanden. Den alkoholanvändning som förekommer utomlands sker under andra förhållanden och förutsättningar. Sammanfattningsvis bör försöksverksamheten med villkorlig återkallelse pågå ytterligare maximalt fem år. Att giltighetstiden inte kan vara alltför kort beror på att det av naturliga skäl förflyter viss tid innan tillräckligt antal personer kan inlemmas i försöksverksamheten och att villkorstiden uppgår till två år. Giltighetstiden för 5 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) och lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse bör därför förlängas till den 31 januari 2009. Om det emellertid skulle finnas tillräckligt underlag för en utvärdering dessförinnan finns det naturligtvis inget som hindrar att – om resultaten är positiva – verksamheten kan permanentas tidigare. En avstämning av tillgängligt underlag bör ske i samband med att regeringen återkommer till riksdagen med samlade förslag på trafiksäkerhetens område.

Utvärdering av försöksverksamheten

Utvärderingen av den pågående försöksverksamheten med alkohol sker genom jämförelser mellan försökspersonerna som använder alkohol och två olika kontrollgrupper. Den ena kontrollgruppen utgörs av personer som dömts för rattfylleri i de län som inte är försökslän. Den andra kontrollgruppen består av personer i de tre försökslänen vilka dömts för rattfylleri, men som valt att inte delta i försöksverksamheten. Vid tidpunkten för utvidgningen av försöksverksamheten kommer den ena kontrollgruppen att vara tillräckligt stor för att tillåta adekvata jämförelser mot försökspersonerna. Efter utvidgningen av försöksverksamheten kommer även den andra kontrollgruppen att bli tillräckligt stor för att en tillförlitlig utvärdering av försöksverksamheten skall kunna göras.

5.3 Utformningen av försöksverksamheten

5.3.1 Vilka län skall omfattas av försöksverksamheten?

Regeringens förslag: Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse skall omfatta hela landet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare redovisats i avsnitt 5.1 har omfattningen av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse varit begränsad. Det är därför svårt att dra några bestämda slutsatser enbart utifrån Vägverkets framställning eller den delutvärdering som verket har presenterat. Den geografiska avgränsningen av försöksverksamheten kan vara en av orsakerna till det alltför begränsade underlaget för utvärdering av verksamheten. För att få tillräckligt många försökspersoner, med skiftande förhållanden, att delta i verksamheten förefaller det krävas en utvidgning av försöksverksamheten med alkoholås, så att den blir rikstäckande. Detta skulle också underlätta en uppbyggnad av en effektiv infrastruktur för service och kontroll av alkoholåsen. Alla länsstyrelser bör således få besluta om villkorlig körkortsåterkallelse.

5.3.2 Vilka fordon och förarbehörigheter skall omfattas av försöksverksamheten?

Regeringens förslag: Försöksverksamheten med alkoholås skall omfatta de fordonstyper som ingår i förarbehörigheterna B, BE, C, CE, D och DE. Försökspersonernas behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon skall inte begränsas till ett specifikt fordon utan till sådana fordon som utrustats med ett godkänt alkoholås.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget. *Svenska Bussbranschens Riksförbund* avstyrker dock förslaget om utökat försök med alkoholås för fordonsbehörighet D och DE i den utformning som föreslås i promemorian. Förbundet ser flera etiska och praktiska problem med förslaget. *Justitieombudsmannen* anser att det som tidigare anfördes i förarbetena till lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (prop. 1997/98:124 s. 59) som skäl för att inte låta försöksverksamheten omfatta tyngre fordon fortfarande har bäring. *Länsrätten i Göteborg* anser att även om den tekniska tillförlitligheten av alkoholås har utvecklats positivt så bör möjligheten att framföra tyngre fordon under påverkan av alkohol särskilt minimeras. Detta medför, enligt länsrättens mening, att den enskildes intresse av att, efter en körkortsåterkallelse på grund av trafiknykterhetsbrott, kunna fortsätta med sitt arbete som yrkesförare för tung trafik bör stå tillbaka för de starka trafiksäkerhetsintressen som föreligger. *Kammarrätten i Sundsvall* konstaterar att förslaget medför behov av följdändringar i lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, t.ex. i 6 § första stycket första punkten. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* menar att det är nödvändigt att försöket utvidgas till att omfatta så många fordonsslag som möjligt. *Länsstyrelsernas arbetsgrupp för körkort- och yrkesmässig trafik (LAKY)* välkomnar förslaget om att försöksverksamheten föreslås omfatta alla förarbehörigheter.

Skälen för regeringens förslag: I promemorian föreslås att försöksverksamheten med alkolås skall omfatta de fordonstyper som ingår i förarbehörigheterna B, BE, C, CE, D och DE. En del remissinstanser har invändningar mot att försöksverksamheten föreslås omfatta tyngre fordon. Detta spørsmål avhandlades i den proposition som Justitieombudsmannen hänvisar till i sitt yttrande, se ovan. I propositionen anförde regeringen bl.a. följande. ”Rent tekniskt finns det inte något som hindrar att även andra typer av körkortspliktiga fordon än personbilar förses med alkolås. Det framstår dock som mindre lämpligt att låta en försöksverksamhet som den föreslagna omfatta andra körkortsbehörigheter. Tyngre fordon i körkortskategorierna C, CE, D eller DE kan sägas vara farligare i sig genom sin tyngd och storlek än personbilar och kraven på omdöme och skicklighet ställs högre på förare av denna typ av tunga lastbilar och bussar med eller utan tunga släpfordon. Motorcyklar som kräver behörighet A eller A1 är av olika skäl inte lämpade för försöksverksamheten och används dessutom i allmänhet endast under en begränsad del av året”.

Försöksverksamheten med alkolås har nu pågått under några år med ett begränsat antal deltagare. Verksamheten visar ett positivt resultat bl.a. avseende den tekniska tillförlitligheten av utrustningen. Om försöksverksamheten utvidgas till att avse fler fordon än personbilar blir den mer omfattande, vilket underlättar en utvärdering. Om ett alkolås monteras i ett tyngre fordon blir det också svårare att köra fordonet i onyktert tillstånd, och det är positivt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det underlättar vidare för enskilda som kan behålla sina arbeten som exempelvis lastbils- och bussförare. Såsom påpekats tidigare finns det rent tekniskt inte något som hindrar att även andra typer av körkortspliktiga fordon än personbilar förses med alkolås. Med hänsyn härtill bör utvidgningen omfatta hela förarbehörigheten B och behörigheterna BE, C, CE, D eller DE. Av de skäl som regeringen anger i den nämnda propositionen bör en utvidgad försöksverksamhet emellertid inte omfatta motorcyklar, förarbehörigheterna A och A1.

Fordon med alkolås

Enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall försökspersonernas behörighet att köra ett körkortspliktigt fordon begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås. Bilens registreringsnummer är angivet på körkortet. Enligt regeringens förslag skall dock försöksverksamheten inte längre begränsas till personbilar. Om begränsningen i behörigheten knyts till ett specifikt alkolås underlättar detta för försökspersoner att byta bil. Alkolåset kan då flyttas över till ett nytt fordon. Försökspersonernas behörighet bör således begränsas till ett specifikt alkolås. Såsom Kammarrätten i Sundsvall påpekar föranleder det en följdändring i 6 § första stycket punkten 1 i lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Det faktum att försöksverksamheten inte längre skall begränsas till en viss personbil föranleder också en följdändring i 4 § samma lag. Ändringarna behandlas under avsnitt 9.2 i författningskommentaren.

Regeringens förslag: Den som fått sitt körkort villkorligt återkallat får köra ett fordon utrustat med alkolås i yrkesmässig trafik, om förutsättningarna för detta är uppfyllda i övrigt.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast *Länsrätten i Göteborg* kommenterar förslaget i denna del. Länsrätten anser att en utökning av försöksverksamheten till att även avse tung trafik kan synas motstridig och tänkas komma i konflikt med det vandelskrav som föreligger enligt yrkestrafiklagen (1998:490) och med därtill gällande EG-bestämmelser.

Skälen för regeringens förslag

Yrkesmässig trafik

Med yrkesmässig trafik avses enligt yrkestrafiklagen trafik som bedrivs med personbil, lastbil, buss, terrängmotorfordon eller traktortåg och som innebär att fordon och förare mot betalning ställs till allmänhetens förfogande för transporter av personer eller gods (1 kap. 1 §).

Yrkesmässig trafik kan drivas som linjetrafik, taxitrafik, beställningstrafik med buss eller godstrafik (1 kap. 3 §).

Yrkesmässig trafik får, utom trafikhuvudmans rätt att driva viss linjetrafik, drivas endast av den som har trafiktillstånd (1 kap. 3 §). Trafiktillstånd får ges endast till sådana fysiska och juridiska personer som med hänsyn till yrkeskunnande, ekonomiska förhållanden och gott anseende bedöms vara lämpliga att driva verksamheten (2 kap. 5 §). Vid prövningen av sökanden i fråga om kravet på gott anseende skall beaktas sökandens vilja och förmåga att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse. Kravet på gott anseende anses inte uppfyllt av den som dömts för bl.a. allvarliga eller upprepade överträdelse av bestämmelser av väsentlig betydelse för trafiken eller trafiksäkerheten (2 kap. 11 §). Trafiktillstånd gäller i allmänhet tills vidare (2 kap. 14 §). För att bedriva bl.a. taxitrafik tillkommer krav på att varje taxiförare skall ha taxiförarlegitimation (3 kap. 1 §).

I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 69) uttalades bl.a. följande beträffande kravet på gott anseende, vandelskravet. ”Det förtjänar därför särskilt framhållas att all brottslighet som hänger samman med trafikregler och bestämmelser för att främja trafiksäkerheten liksom tidigare skall beaktas när en persons lämplighet i tillståndshänseende bedöms. Detta synsätt bör även råda vid vandelsprövningen inför en ansökan om den särskilda förarlegitimationen för taxi. Bestämmelser om trafiken och trafiksäkerheten hänger så intimt samman med verksamheten i ett trafikföretag – både tillståndshavarens och förarens yrkesutövning – att överträdelse av sådana bestämmelser utan tvekan skall vägas in i en bedömning av en persons lämplighet i dessa hänseenden. Med den utgångspunkten elimineras också risken för motstridiga bedömningar i fråga om en person som lämplighetsprövas för såväl tillstånd till taxitrafik som för taxiförarlegitimation.”

Reglerna för att uppfylla kravet på gott anseende har preciserats i yrkestrafiklagen i enlighet med gällande EG-bestämmelser, se prop. 1997/98:63 s. 68 och rådets direktiv 96/26/EG av den 29 april 1996 om rätt att yrkesmässigt bedriva person- och godstransporter på väg och om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för att främja ett effektivt utnyttjande av dessa transportörers etableringsrätt på området för nationella och internationella transporter⁴, senast ändrat genom rådets direktiv 98/76/EG⁵.

Frågor om trafikillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden är folkbokförd eller, om sökanden är en juridisk person, av länsstyrelsen i det län där företagets eller verksamhetens ledning finns (2 kap. 2 §). Frågor om taxiförarlegitimation prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden eller innehavaren är folkbokförd.

Antalet yrkesförare

Under år 2001 fanns det ca 900 000 körkortshavare med högre förarbehörigheter (C, CE, D, och/eller DE). Av dessa var omkring 400 000 yrkesförare av olika slag.

Det fanns under år 2001 ca 13 300 taxibilar. Eftersom man räknar med 1,5 förare per bil, innebär det att det fanns ungefär 20 000 aktiva taxiförare under aktuellt år.

Under år 2001 fanns det ca 11 500 åkerier varav ca 5 900 var enmansföretag med bara en lastbil.

Under samma år fanns 45 000 lastbilar registrerade enligt yrkestrafiklagen. Därutöver fanns ca 350 000 lastbilar, huvudsakligen s.k. firmabilar (fordon som används i förvärvsverksamhet men inte i yrkesmässig trafik, exempelvis fordon som transporterar företagets egna produkter).

Varför bör alkoholås tillåtas i yrkesmässig trafik?

En utvidgning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse till att omfatta yrkesmässig trafik innebär att försöksverksamheten blir mer omfattande, vilket underlättar en utvärdering. Utvidgningen ger även yrkesförare, vars körkort skall återkallas på grund av trafiknykterhetsbrott, möjlighet att fortsätta i sitt yrke genom att delta i försöksverksamheten. Med hänsyn härtill bör alkoholås tillåtas i yrkesmässig trafik.

Återkallelse av trafikillstånd

De krav som ställs på innehavare av trafikillstånd är i princip desamma vid prövningen av en ansökan som i en tillsynssituation. Det är dock vanligt att kraven på exempelvis gott anseende ställs något högre då tillstånd skall beviljas en ny sökande än då det blir aktuellt att pröva om tillstånd för en i gång varande rörelse skall återkallas. De närmare

⁴ EGT L 124, 23.5.1996, s.1 (Celex 31996L0026).

⁵ EGT L 277, 14.10.1998, s.17 (Celex 31998L0076).

grunderna för återkallelse av trafiktillstånd i yrkestrafiklagen (5 kap. 1 §) överensstämmer med vad som krävs till följd av Sveriges medlemskap i EU, se prop. 1997/98:63 s. 73. Om förutsättningarna för tillstånd, bl.a. att den som innehar tillståndet har ett gott anseende, inte längre föreligger, skall tillståndet återkallas (5 kap. 1 §).

Begångna trafikbrott av viss betydelse beaktas vid lämplighetsprövningen för trafiktillstånd. I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 68 f.) uttalas bl.a. följande. ”Det är av avgörande vikt att en tillståndshavare respekterar de bestämmelser som reglerar transportbranschen. Det är här fråga om yrkestrafikförfattningarnas bestämmelser, arbets- och vilotidsbestämmelser, hastighets- och belastningsbestämmelser eller andra bestämmelser som är väsentliga för säkerheten vid utövande av transportverksamhet. Det förtjänar därför särskilt framhållas att all brottslighet som hänger samman med trafikregler och bestämmelser för att främja trafiksäkerheten liksom tidigare skall beaktas när i persons lämplighet i tillståndshänseende bedöms.”

Det trafiknykterhetsbrott som ligger till grund för en återkallelse av körkort kan i vissa fall medföra, att ett trafiktillstånd återkallas. Det kan därför uppkomma situationer, då en person får villkorlig körkortsåterkallelse samtidigt som hans trafiktillstånd återkallas. Med hänsyn till vad som anförts ovan om bl.a. vandelskravet och den anknytning som finns till rådets direktiv 96/26/EG, kan det inte komma i fråga att ge avkall på yrkestrafiklagens lämplighetskrav. Därmed finns det ingen risk, såsom Länsrätten i Göteborg befarar, för att förslaget kan komma att hamna i konflikt med vandelskravet och EG-rätten.

Återkallelse av taxiförarlegitimation

Som framgår ovan får en personbil eller en lätt lastbil föras i linjetrafik eller taxitrafik endast av den som har taxiförarlegitimation. Det grundläggande krav som härutöver ställs på föraren är givetvis innehav av körkort.

I förarbetena till yrkestrafiklagen (prop. 1997/98:63 s. 91) uttalas bl.a. följande. ”Överträdelse av trafikregler medför naturligen oftast att förarens körkort sätts i fråga. I allmänhet är det givetvis tillräckligt att körkortet återkallas. Om så inte sker eller om ett sådant ingripande av någon anledning drar ut på tiden eller om återkallelsetiden för körkortsåterkallelsen inte bedöms vara tillräcklig vad avser taxiförarlegitimationen, bör det emellertid finnas möjlighet att ingripa även mot det senare. – När kravet på särskild förarlegitimation infördes framhölls att vandelsprövningen bör ses mot bakgrund av passagerarens krav på trygghet. Det ligger därför i sakens natur, att en förarens rätt att erhålla en legitimation för att för egen del få en tryggad försörjning, eller hans krav på att av andra sociala skäl försäkras om att få arbeta som taxiförare, får stå tillbaka för hänsynen till passagerarna”.

Det kan således uppkomma situationer, då en person får villkorlig körkortsåterkallelse samtidigt som hans taxiförarlegitimation återkallas. Mot bakgrund av dels vad som uttalats i ovan redovisade förarbeten, dels den villkorliga körkortsåterkallelsens karaktär av försök, finner regeringen inte skäl att föreslå ändringar beträffande kraven på taxiförarlegitimation.

Regeringens bedömning: Den som fått sitt körkort villkorligt återkallat bör liksom i dag ha körkort under villkorstiden.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande* delar inte bedömningen som görs i promemorian. Länsstyrelsen menar att en försöksperson som trotsar förbundet att köra utomlands löper mycket liten risk att ertappas. För att minimera denna möjlighet tillstyrker länsstyrelsen i stället Vägverkets ursprungliga förslag att inget körkort skall utfärdas i dessa fall. Även Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande tillstyrker detta tidigare förslag.

Skälen för regeringens bedömning: I förarbetena till lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (prop. 1997/98:124 s. 59) uttalas bl.a. följande. ”Försökspersonerna skall genom ett särskilt avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Ett svenskt körkort gäller i enlighet med rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort inom hela Europeiska unionen. Körkortsdirektivet ger för närvarande inte möjlighet att ange godkänt alkolås som villkor för viss behörighet, utan detta måste nu anges som nationell kod. Eftersom nationella koder inte är harmoniserade, kan sådana koder inte tolkas i andra medlemsstater. Var och en som deltar i försöksverksamheten skall därför genom särskilt avtal förbinda sig att endast köra fordonet i Sverige”.

Enligt Vägverkets tidigare redovisade uppfattning skall den som fått en villkorlig körkortsåterkallelse inte ha något körkort under villkorstiden. Försökspersonen skall i stället under färd medföra länsstyrelsens beslut om villkorlig körkortsåterkallelse och giltig legitimationshandling. Enligt verket skulle ett sådant förfarande undanröja risken för obehörigt utnyttjande av körkortet utomlands.

Som redovisats ovan skall försökspersonen genom ett särskilt avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Om detta avtal inte följs, skall länsstyrelsen undanröja den villkorliga återkallelsen och på nytt pröva frågan om körkortsingripande med anledning av brottet, som föranledde den villkorliga återkallelsen. Detta borde vara tillräckligt för att avhålla försökspersoner från att köra utomlands. Med hänsyn härtill och till att det saknas utredning om förekomsten av sådan misskötsamhet finns det inte underlag för att nu föreslå någon lagändring beträffande försökspersonernas körkort.

I övrigt torde polisens kontrollmöjligheter underlättas väsentligt om försökspersonerna ges rätt att inneha körkort under villkorstiden.

6 Krav på trafiklärare och utbildningsledare m.m.

Regeringens förslag: Vägverket får möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en

förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. Kravet på innehav av körkort sedan minst tre år för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall endast omfatta förarbehörighet B.

Regeringens bedömning: Kravet på obrutet körkortsinnehav under viss angiven tid för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare bör kvarstå tills vidare.

Promemorians förslag: Vägverket får möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. Kravet på körkortsinnehav för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall avse tre års sammanlagt innehav i stället för obrutet innehav.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har ingen erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall* anser dock, med hänsyn till skyddssyftet bakom aktuell lagstiftning, att konsekvenserna av förslaget bör utredas och analyseras ytterligare. *Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande* anser att det är mycket viktigt att kravet på tre års obrutet innehav av körkort kvarstår och uppger att skälen är desamma som redovisas för de privata handledarna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Begränsning av godkännande som trafiklärare och utbildningsledare

Av 3 § tredje stycket lagen (1998:493) om trafikskolor framgår att Vägverket prövar frågor om godkännande som bl.a. trafiklärare eller utbildningsledare. Enligt 4 § samma lag får endast den godkännas som trafiklärare eller utbildningsledare som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kompetenskrav för trafiklärare och utbildningsledare. I förordningen (1998:978) om trafikskolor och i Vägverkets föreskrifter (VVFS 1995:566) om trafikskola, trafiklärare och (VVFS 1995:567) om trafikskola, utbildningsledare, ställs kompletterande krav på dessa befattningar.

Ett av dessa krav är att trafiklärare måste genomgå en särskild utbildning för att få bedriva undervisning avseende motorcyklar, utöver den utbildning han genomgått för att få den ifrågavarande förarbehörigheten. Det finns därför en bestämmelse i 4 § lagen om trafikskolor om att ett godkännande som trafiklärare kan begränsas till att gälla andra fordon än motorcykel. Det kan t.ex. finnas trafiklärare som är synnerligen skickliga i sitt yrke men som på grund av fysiskt handikapp inte kan hantera en motorcykel. För utbildningsledare finns ingen sådan möjlighet att begränsa godkännandet. En utbildningsledare har till uppgift att bl.a. vara handledare för trafikläraren och att ansvara för all trafikundervisning. För godkännande som utbildningsledare krävs att man har arbetat som trafiklärare under två år. Utbildningsledarskapet är således en påbyggnad av den yrkesmässiga kompetensen hos trafiklärare.

Det kan mot bakgrund härav vara rimligt att godkännandet av en utbildningsledare får begränsas på samma sätt som för en trafiklärare, om han eller hon inte har genomgått den särskilda utbildningen för motorcykel.

Enligt uppgifter från Vägverket kan det dock bli aktuellt att föreskriva om särskilda utbildningar för fler fordon än motorcyklar. Vägverket bör därför få möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. Skolor med utbildning för vissa behörigheter behöver då inte ha utbildningsledare med samtliga behörigheter. En trafikskola som tillhandahåller utbildning för samtliga förarbehörigheter kan därmed också ha flera utbildningsledare som har ansvar för olika delar av utbildningen.

Krav på trafiklärare och utbildningsledare

Såsom redovisats får endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Av lagstiftningens utformning följer att tidskravet även gäller vid trafiklärarens eller utbildningsledarens erhållande av tillkommande förarbehörigheter. Av praktiska skäl finns det anledning att låta tidskravet endast avse körkort med förarbehörighet B. Ett annat förfarande leder till att det tar oskäligt lång tid att bli godkänd som trafiklärare eller utbildningsledare för tillkommande förarbehörigheter. Det är vidare så att körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som tidigare har körkort med behörigheten B, se 3 kap. 6 § körkortslagen (1998:488).

Obrutet körkortsinnehav

Regeringen har under avsnitt 4.3.3. bedömt att kravet på obrutet körkortsinnehav för handledare vid övningskörning bör kvarstå tills vidare. Att då föreslå att kravet på obrutet körkortsinnehav för godkännande som trafiklärare och utbildningsledare skall tas bort framstår inte som konsekvent. Kravet på obrutet körkortsinnehav under viss angiven tid för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare bör därför kvarstå tills vidare.

7 Vissa justeringar i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner

Regeringens förslag: Definitionen av moped i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner anpassas till definitionen i det nya EG-direktivet om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon. Vidare byts i definitionen av maximilast ordet terrängfordon ut mot ordet terrängmotorfordon.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen finner det lämpligt att i detta sammanhang, efter samråd med Vägverket, föreslå vissa mindre justeringar i definitionerna av begreppen maximilast och moped i lagen om vägtrafikdefinitioner.

Tidigare definierades de olika begrepp som används i regelverket på vägtrafikområdet i ett flertal kungörelser och förordningar, bl.a. fordonskungörelsen (1972:595), terrängtrafikkungörelsen (1972:594) och trafikförordningen (1998:1276). I de författningar där det saknades definitioner, t.ex. fordonsskattelagen (1988:327), fanns hänvisningar till kungörelserna och förordningarna.

Lagrådet har ifrågasatt om denna ordning, där innebörden av olika begrepp som återfinns i lagar lämnas öppen för utfyllnad genom förordningsbestämmelser, är förenlig med regeringsformen. Särskilt har detta gällt de definitioner av olika typer av fordon som enligt fordonsskattelagen ligger till grund för uttaget av fordonsskatt (se prop. 1997/98:63 s. 203 f., jfr prop. 1994/95:55 s. 41 f.).

För att råda bot på det problem som Lagrådet har pekat på har definitionerna av de fordons- och viktbegrepp som används på vägtrafikområdet samlats i lagen om vägtrafikdefinitioner (se prop. 2000/01:95 s. 93). Andra definitioner på området finns i förordningen (2001:651) om vägtrafikdefinitioner. I övriga författningar finns nu hänvisningar till den nya lagen och till den nya förordningen.

I lagen om vägtrafikdefinitioner finns bl.a. en definition av fordonslaget moped. Denna definition är hämtad från rådets direktiv 92/61/EEG av den 30 juni 1992 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon⁶ och utgör således ett genomförande av direktivet i den delen.

Den 18 mars 2002 antogs ett nytt direktiv om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon som skall ersätta 1992 års direktiv. I det nya direktivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/24/EG av den 18 mars 2002 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon och om upphävande av rådets direktiv 92/61/EEG⁷, har definitionen av moped justerats något. Även definitionen av det fordonslag som i direktiven benämns lätta fyrhjulingar, men som i svensk lagstiftning har hänförs till fordonslaget moped, har justerats något i det nya direktivet. Definitionerna finns i artikel 1.2 och 1.3 i direktivet och lyder enligt följande.

⁶ EGT L 225, 10.8.1992, s. 72 (Celex 31992L0061).

⁷ EGT L 124, 9.5.2002, s. 1 (Celex 32002L0024).

2. De fordon som avses i punkt 1 skall indelas i

a) mopeder, dvs. tvåhjuliga fordon (kategori L1e) eller trehjuliga fordon (kategori L2e) som är konstruerade för en högsta hastighet på 45 km/h och som kännetecknas av följande:

i) För den tvåhjuliga typen av fordon en motor

– vars slagvolym inte överstiger 50 cm³ om den bygger på inre förbränning, eller

– har en högsta kontinuerlig märkeffekt på 4kW om det är en elektrisk motor,

ii) För den trehjuliga typen av fordon en motor

– vars slagvolym inte överstiger 50 cm³ om motorn har gnisttändning, eller

– med en högsta nettoeffekt på 4 kW för övriga motorer som bygger på inre förbränning, eller

– har en högsta kontinuerlig märkeffekt på 4 kW om det är en elektrisk motor.

3. Detta direktiv skall även tillämpas på fyrhjulingar dvs. motorfordon med fyra hjul och följande kännetecken:

a) Lätta fyrhjulingar med en massa utan last, exklusive batterier i fråga om eldrivna fordon, på högst 350 kg (kategori L6e), som är konstruerade för en högsta hastighet som inte överstiger 45 km/h och

– vilkas motorer har en slagvolym på högst 50 cm³ i fråga om motorer med gnisttändning, eller

– med en högsta nettoeffekt på 4 kW för övriga motorer som bygger på inre förbränning, eller

– vilkas högsta kontinuerliga märkeffekt inte överstiger 4 kW för en elektrisk motor.

Definitionen av moped i lagen om vägtrafikdefinitioner bör justeras för att överensstämja med definitionerna av moped och lätta fyrhjulingar i det nya direktivet.

Genom en ändring i lagen om vägtrafikregister som träder i kraft den 1 maj 2003 (SFS 2002:583) tas begreppet terrängfordon bort från lagstiftningen (se prop. 2001/02:130, s. 103 ff.). Terrängfordon är i dag ett samlingsbegrepp för fordonsslagen terrängmotorfordon och terrängsläp. Efter den 1 maj 2003 kommer dock terrängsläp att ingå i fordonsslaget släpfordon. Någon följdändring med anledning av den nu beskrivna förändringen har inte skett i definitionen av maximilast, där begreppet terrängfordon alltjämt används. Detta begrepp bör därför bytas ut mot begreppet terrängmotorfordon. Eftersom begreppet släpfordon

8 Konsekvenser och ikraftträdande, m.m.

8.1 Konsekvenser av ändringarna i körkortslagen (1998:488) och lagen (1998:493) om trafikskolor

Allmänt

Förslagen om bl.a. återfående av körkort efter återkallelse och intyg om förarutbildning innebär att den administrativa hanteringen av körkortsärenden förenklas. Detta kommer att medföra kostnadsminskningar hos körkortsmyndigheterna. Förslagen påverkar inte den enskildes kostnader i någon större utsträckning.

Förslagen består till största delen av förenklingar av bestämmelser, som innebär att körkortslagstiftningen blir mera tillgänglig för den enskilde.

Förarbehörighet m.m.

Lagrådsremissen innehåller förslag om bl.a. förarbehörighet, medgivande för den som fått sitt körkort med behörigheten B återkallat att köra även moped klass I samt personbil oavsett totalvikt inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde, ogiltighet av körkortstillstånd, intyg om förarutbildning, ålderskrav vid övningskörning, ansökan om körkortstillstånd samt en ny forumbestämmelse. Förslagen bedöms överlag inte leda till ökade kostnader för det allmänna. I viss utsträckning kan förslagen innebära förenklingar och effektiviseringar för företag och enskilda.

Ändringar i lagen om trafikskolor

De ändringar som föreslås i lagen om trafikskolor kommer inte att leda till ökade kostnader för det allmänna. Den nya regleringen kommer att leda till ökade möjligheter för effektivisering för trafikskolorna.

8.2 Konsekvenser av en utvidgad försöksverksamhet med alkoholås

Allmänt

I försöksverksamheten berörs, förutom den enskilde körkortshavaren, Vägverket som huvudman för försöket, länsstyrelserna som beslutande

myndigheter, alkolåsuthyrare, AB Svensk Bilprovning (Bilprovningen) för bl.a. kontroll av alkolåsutrustning, samtliga polismyndigheter i samband med bl.a. trafikkontroller samt läkare för tester av försöksdeltagare. Försöksverksamheten utvärderas av Karolinska Institutet och Statistiska Centralbyrån (SCB).

Deltagarna i försöksverksamheten

De som deltar i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse svarar för kostnader som har anknytning till alkolåset, dvs. hyra, inmontering, återkommande kontroller och urmontering av alkolåset. Körkortshavaren svarar vidare för egna kostnader i samband med besök hos Bilprovningen. Även kostnaderna för läkarbesök, ca 1 500 kr per besök var tredje månad, belastar försöksdeltagarna. Den nuvarande totala kostnaden för en körkortshavare som deltar i försöksverksamheten kan uppskattas till mellan 35 000 och 40 000 kr. Dessa kostnader bör även fortsättningsvis åvila deltagarna. I sammanhanget bör påpekas att möjligheten att kunna fortsätta att köra bil i många fall kan ge tillfälle för försöksdeltagarna att fortsätta med sin yrkesutövning. En ambition bör emellertid vara att kostnaderna på sikt bör minska för deltagarna och därför bör en översyn av försöksverksamheten göras med syfte att sänka dessa.

Vägverket

Vägverkets kostnader till följd av förslaget är av tre slag, dels kostnader som följer huvudmannskapet för försöksverksamheten, dels kostnader för godkännande av inmontering av alkolås, dels också kostnader för förnyelse av körkort.

Huvudmannskapet pågår under den tid som försöksverksamheten pågår. Försöksverksamheten pågår för närvarande och Vägverket har därför redan genomfört en del av arbetet med information och föreskrifter. Det kan dock finnas ett behov av kompletteringar av exempelvis föreskrifter. Vägverket skall vidare lämna länsstyrelserna råd och samla den information som verksamheten ger. När försöket avslutats skall sammanställningar och slutrapporter utarbetas. Kostnaderna för uppgifterna skall rymmas inom Vägverkets ordinarie anslag.

Vägverket prövar om utförda installationer av alkolås skall godkännas. Antalet godkända installationer per år kan förväntas öka. Även kostnaderna för denna uppgift skall rymmas inom Vägverkets ordinarie anslag.

Körkortshavare som medges villkorlig återkallelse får sina körkort försedda med villkoret att alkolås skall användas. Körkortet förses med villkoret genom Vägverkets försorg, som förnyar körkortet. På samma sätt tas villkoret bort när prövotiden upphör genom att Vägverket förnyar körkortet. Kostnaderna för dessa åtgärder ingår i körkortshavarens hyresavgift. Verksamhet bedrivs inom ramen för den ordinarie verksamheten vid Vägverkets Trafikregisteravdelning.

Den utvidgade försöksverksamheten kommer huvudsakligen att medföra kostnader för samordning och utvärdering av verksamheten.

Inledningsvis kommer det också att krävas nya föreskrifter, introduktion och utbildning av exempelvis läkare och personal hos länsstyrelserna. Det krävs samordning av dessa verksamheter. Erfarenheten visar att Vägverkets kostnader för försöksverksamheten avtar efter några år för att sedan kvarstå i en mer begränsad omfattning. Vägverkets kostnader kan bedömas vara ca 5 000 000 kr året före en utvidgning av försöksverksamheten, varav 3 000 000 kr utgör redan budgeterade kostnader för nuvarande verksamhet inklusive utvärdering och stöd till länsstyrelserna. Kostnaderna om 2 000 000 kr utöver budgeterad kostnad avser kostnader för arbete med föreskrifter och framför allt kostnader för introduktion och utbildning av läkare och personal hos länsstyrelserna. Efter utvidgningen av försöksverksamheten bedöms verkets kostnader första året till 3 000 000 kr för att sedan resterande tid under försöksverksamheten vara ca 2 500 000 kr per år, varav 2 000 000 kr utgör kostnader för utvärdering av verksamheten. Dessa kostnader bör belasta Vägverkets anslag som sektorsansvarig myndighet för vägtrafiksäkerheten. Detta föranleder inte någon ökning av Vägverkets anslag.

Länsstyrelserna

En utvidgad försöksverksamhet kommer att få till följd att fler tjänstemän vid länsstyrelserna kommer att beröras av försöket, vilket medför ett ökat behov av information och utbildning. De tjänstemän som berörs har vana och kompetens att avgöra frågor av liknande slag. Ett ärende om villkorlig körkortsåterkallelse bör därför inte kräva längre handläggningstid än andra ärenden som rör körkortsingripande. Det krävs också en viss administrativ bevakning av körkortshavare som medges villkorlig återkallelse. Om villkoren inte följs utgör det grund för ett upphävande av den villkorliga återkallelsen, varvid frågan om körkortsingripande tas upp till ny prövning.

Länsstyrelsernas kostnader täcks för närvarande huvudsakligen av Vägverket och endast till en mindre del av avgifter. Detta har ansetts vara skäligt med hänsyn till att länsstyrelserna har fått skapa modeller för hanteringen av försöksverksamheten. I en utökad försöksverksamhet med alkoholås finns det emellertid inte skäl att behålla detta system. I nuvarande verksamhet deltar ca 180 personer i tre län. En omräkning av detta antal till alla län inklusive en viss ökning av deltagarantalet ger vid handen att antalet försökspersoner kan uppskattas till 1 500 personer för hela landet. Det är dock skäligt att anta att deltagarantalet kan variera mellan 1 500–2 000 personer per år. Länsstyrelsernas kostnader beräknas till mellan 10 och 14 miljoner kr per år. Medel för att täcka dessa kostnader skall tillföras länsstyrelserna genom avgifter från försöksdeltagarna.

Den initiala utbildningskostnaden vid en utvidgning av försöksverksamheten till alla länsstyrelser bör belasta Vägverkets anslag som sektorsansvarig myndighet för trafiksäkerheten.

Uthyraren

Den som hyr ut ett alkoholås svarar för fordonsanpassningen, d.v.s. den elektriska kablagermonteringen som förberedelse för

anslutning/plombering av alkolåset, vilket också anbringats i fordonet genom uthyrarens försorg. Kostnaderna för denna insats ingår i körkortshavarens hyra för alkolåset.

Bilprovningen

Bilprovningens roll är att utföra föreskriven begränsad registreringsbesiktning efter montering eller demontering av alkolås. Utöver dessa föreskrivna registreringsbesiktningar, ansluter Bilprovningen alkolåset till förberett kablage, plomberar anslutningen och kontrollerar alkolåsets funktion i samband med denna kontroll och sedan periodiskt var åttonde vecka. Vidare "tankar" Bilprovningen minnesenheten och rapporterar uppgifterna till länsstyrelsen. I kontrollen ingår också kalibrering av utrustningen. Samtliga kostnader för teknikernas arbete ingår i kostnaderna för alkolåset, och skall således betalas av körkortshavaren. En utvärdering bör göras om Bilprovningen fortsatt skall ha dessa arbetsuppgifter.

Polismyndigheterna

Polismyndigheternas insatser består i att i samband med bl.a. trafikkontroller kontrollera att förare med villkorligt återkallade körkort endast kör bilar som är utrustade med alkolås. Polismannen måste veta vad angiven kod på körkortet innebär och kunna kontrollera att alkolåset fungerar. Rikspolisstyrelsen och Vägverket har redan tidigare tagit fram information om alkolås. Polismyndigheternas och Rikspolisstyrelsens insatser med anledning av den utvidgade försöksverksamheten skall rymmas inom den ordinarie verksamheten.

Läkare

En väsentlig del av försöksverksamheten utgör tester och intervjuer som utförs av läkare. I princip utför läkaren det arbete som krävs för ett särskilt utlåtande enligt 3 kap. 1 § andra stycket körkortsförordningen (1998:980). Om sökanden fem år före ansökan om körkortstillstånd har fällts till ansvar för grovt rattfylleri, skall det nämligen till ansökan fogas ett särskilt läkarutlåtande som styrker ett nyktert levnadssätt. Detta innebär att varje försöksdeltagare i försöksverksamheten genomgår minst tre tester och intervjuer hos läkare. Deltagare i försöksverksamheten som haft 1,0 promille alkoholkoncentration eller mer i blodet genomgår således en sådan läkarundersökning tidigare än som annars blivit fallet, dvs. efter utlöppt spärrtid. Det innebär att arbetsuppgifterna tidigareläggs mot vad som skulle bli fallet utan försöksverksamheten. Vidare skulle i vissa fall arbetsuppgifterna inte uppkomma, nämligen om patienten inte räknade med att få ett nytt körkort.

I nuvarande försöksverksamhet deltar endast läkare med anknytning till landstingen. Det finns emellertid inget hinder att även privatläkare kommer att inbegripas vid en utvidgning av försöksverksamheten. Läkarbesöken betalas för närvarande av försökspersonerna. Kostnaderna baseras på en taxa som fastställs av respektive landsting och kostnaderna

varierar därför något mellan försökslänen. Försöksverksamheten med alkolås kan, efter föreslagen utvidgning, antas ta ca fyra läkartjänster på heltid i anspråk, vilket inte kan anses utgöra någon större belastning för samhället. Beräkningen baseras på att deltagarna gör sex extra läkarbesök under villkorstiden, dvs. tre läkarbesök per år och att varje besök, inklusive rapportskrivning, tar en timme. En heltidstjänst för läkare beräknas omfatta 1 600 arbetstimmar per år.

8.3 Ikraftträdande

Ändringen i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner föreslås träda i kraft den 1 juli 2003. Lagändringarna i övrigt föreslås träda i kraft den 1 oktober 2003. Giltighetstiden för lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse föreslås förlängd till den 31 januari 2009.

8.4 Övergångsbestämmelser

Körkortslagen (1998:488)

Tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse skall inte längre inverka på om förarprov skall avläggas eller inte. Den nya lydelsen av 5 kap. 14 § körkortslagen bör kunna åberopas också av en person som fått körkortet återkallat före ikraftträdandet, den 1 oktober 2003. Beträffande körkort som återkallats före den 1 oktober 1998 saknas dock, på grund av tidigare gallringsbestämmelser, säkra uppgifter om återkallelsegrund och spärrtider. Vägverket saknar i sådant fall underlag för en prövning av en ansökan om utfärdande av nytt körkort efter återkallelse.

Lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

För den som fått ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan ikraftträdandet den 1 oktober 2003, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Då villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet, finns dock möjlighet att ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

För den som fått ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla den 31 januari 2009, skall bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner

En klassificering enligt äldre bestämmelser av ett fordon som moped skall fortfarande gälla.

9.1 Förslaget till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

2 kap.

7 §

Ändringen innebär att den som har behörighet B också får köra fyrhjulig motorcykel. De närmare övervägandena avseende detta förslag finns i avsnitt 4.1.1.

11 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.1.2.

Bestämmelsen i *första stycket* medger att släpfordon kopplas till samtliga de fordon som anges i stycket.

3 kap.

1 §

Har ett körkort blivit ogiltigt exempelvis på grund av att det inte har förnyats efter föreläggande, eller att körkortshavaren har begärt att körkortet skall bli ogiltigt, får ett nytt körkort utfärdas, om sökanden efter ogiltigheten har meddelats ett körkortstillstånd. Kravet på att en ansökan om körkortstillstånd skall göras inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt, för att sökanden skall undvika att avlägga ett nytt förarprov, tas bort. Se härom i avsnitt 4.2.1.

2 a §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 16 § 10 och 20 § i den tidigare gällande körkortslagen (1977:477). De närmare övervägandena avseende detta förslag finns i avsnitt 4.2.2.

4 §

Kravet på uppvisande av intyg om förarutbildning för att få genomföra förarprov för behörigheterna A, A1 eller B tas bort eftersom intyget inte anses fylla någon praktisk funktion. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.3.

6 och 7 §§

Bestämmelserna behandlas i avsnitt 4.3.4.

7 a §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.4.

10 §

Ändringen innebär att länsstyrelsen får besluta om särskilda villkor, som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt, även efter det att ett körkortstillstånd har meddelats. Skälen härför anges i avsnitt 4.2.5.

15 §

Ett bevis att körkort utfärdats gäller som körkort till dess körkortet lämnats ut eller rätten att få körkortet förfallit (2 kap. 14 § körkortslagen). Det är inte möjligt att identifiera föraren av ett fordon genom ett sådant bevis vilket saknar fotografi. För att underlätta bl.a. polisens kontrollmöjligheter ändras bestämmelsen så att, förutom beviset, även en handling som styrker förarens identitet skall medföras under färd med ett körkortspliktigt fordon. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.2.6.

4 kap.*1 §*

Ändringen innebär att en körkortshavare, vars behörighet utan något medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon, inte behöver ha körkortstillstånd för att få övningsköra med ett manuellt fordon som kräver samma behörighet. Se närmare avsnitt 4.3.1.

2 §

I paragrafen regleras att den som övningskör med personbil eller lätt lastbil och med ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar skall ha uppnått en ålder av 17 år och sex månader. Den som övningskör med ett fordon som kräver förarbehörighet C skall ha uppnått en ålder av 18 år. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.3.2.

5 kap.*14 §*

Genom ändringar i paragrafen har tidpunkten för en ansökan om utfärdande av körkort inte längre viss verkan på om förarprov skall avläggas eller inte. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.4.

15 §

Länsstyrelserna får befogenhet att efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 men innan ett nytt körkort utfärdas besluta om att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får fattas om det har kommit fram sådana omständigheter att det finns anledning anta att något körkortstillstånd inte bör beviljas. Ändringen av paragrafen har tillkommit för att undvika att bl.a. länsstyrelserna i vissa fall får avvakta ett utfärdande av körkort för att genast därefter fatta beslut om att körkortet skall återkallas.

7 kap.*2 och 3 §§*

Vägverket ges befogenhet att besluta, att ett villkor om automatväxlat fordon skall upphöra att gälla, om körkortsinnehavaren avlägger ett godkänt körprov på ett manuellt växlat fordon av det slag som villkoret avser och detta inte är medicinskt betingat. Vägverket ges även befogenhet att besluta om villkor innebärande krav på automatväxlat fordon om villkoret inte är medicinskt betingat. Ett sådant villkor beslutas om den som avlägger körprov gör detta med ett automatväxlat

fordon även om körkortstillståndet inte innehåller någon sådan begränsning. Genom ändringen behöver således länsstyrelserna inte befatta sig med dessa frågor. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.4.

8 kap.

2 §

Vägverkets beslut om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket får inte överklagas. Skälen för det anges i avsnitt 4.4. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

10 kap.

4 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.5.

9.2 Förslaget till lag om ändring i (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

1 §

Försöksverksamheten skall bedrivas i alla län och omfatta de fordonstyper som ingår i förarbehörigheterna B, BE, C, CE, D eller DE. Av bl.a. praktiska skäl är det inte lämpligt att motorcyklar utrustas med alkolås. Naturligtvis kan även körkortshavare med behörighet A eller A1 få en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad men villkoret omfattar då endast övriga behörigheter. Bestämmelsen behandlas närmare i bl.a. avsnitten 5.1, 5.2 och 5.3.

2 §

Den som fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad skall inte längre vara begränsad att använda viss angiven personbil som utrustats med alkolås. Begränsningen i behörigheten knyts i stället till ett alkolås som dock fortfarande skall vara anpassat till den enskilde föraren. Genom ändringen blir det lättare att växla mellan t.ex. ett tjänstefordon och ett privatfordon eftersom en del av låset, den s.k. handenheten, kan flyttas från ett fordon till ett annat. Det förutsätter dock att fordonen har utrustats med varsin stationär enhet, en s.k. centralenhet.

Den som har villkorlig körkortsåterkallelse skall få framföra fordon, vilket utrustats med alkolås, i yrkesmässig trafik. Se närmare i avsnitt 5.3.3.

4 och 6 §§

Ändringarna har sin grund i att den som fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad inte längre skall vara begränsad att använda viss personbil som utrustats med alkolås.

De särskilda villkor som skall gälla för den som fått en ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse beviljad rör iakttagande av villkoret att inte köra andra körkortspliktiga fordon än sådana som är utrustade med ett

godkänt alkoholås, iakttagande av meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkoholås, styrkande av nyktert levnadssätt genom läkarintyg samt iakttagande av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor

4 §

Vägverket får möjlighet att begränsa ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare till att avse en förarbehörighet eller flera sådana behörigheter. En trafikskola som tillhandahåller utbildning för alla behörigheter kan därmed, exempelvis ha flera utbildningsledare som har ansvar för olika delar av utbildningen.

Kravet på innehav av körkort sedan minst tre år för godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall omfatta endast förarbehörighet B.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner

2 §

Ändringen innebär att definitionen av moped i lagen anpassas till definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/24/EG av den 18 mars 2002 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon och om upphävande av rådets direktiv 92/61/EEG. Vidare byts i definitionen av maximilast ordet terrängfordon ut mot ordet terrängmotorfordon.

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488)

dels att 2 kap. 7 och 11 §, 3 kap. 1, 4, 6, 7, 10 och 15 §§, 4 kap. 1, 2 och 5 §§, 5 kap. 14 och 15 §§, 7 kap. 2 och 3 §§, 8 kap. 1 och 2 §§ samt 10 kap. 4 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 kap. 2 a och 7 a §§, samt närmast före 3 kap. 7 a en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap

7 §

Behörigheten B ger rätt att köra *trehjuliga* motorcyklar.

Behörigheten B ger rätt att köra *tre- och fyrhjuliga* motorcyklar.

11 §

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde.

Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde.

Om särskilt medgivande lämnats får den, som har fått ett körkort med behörigheten B återkallat, köra personbil, lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom sådant område som anges i första stycket. Ett medgivande får avse en tid av högst tre år.

3 kap.

1 §

Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,
3. har fyllt
 - a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten D, och
4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *begäran om förlängning bifallas eller* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *ett* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *den sökande efter ogiltigheten har meddelats körkortstillstånd för de behörigheter som blivit ogiltiga*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

2 a §

Ett körkortstillstånd får förklaras ogiltigt, om körkortshavaren begär det.

4 §

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. *För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.*

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

6 §

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 §

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 a §

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ är också tillämpliga avseende

1. ett körprov, om sökanden redan har ett körkort med behörighet med villkor som inte är medicinskt betingat för automatväxlat fordon och körprov skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet, och

2. övriga förarprov som inte har anknytning till utfärdande av ett körkort.

Kravet på körkortstillstånd enligt 4 § gäller inte vid prov enligt 1 och 2 och kravet på att spärrtid inte löper gäller inte vid prov enligt 2.

10 §

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet *har* utfärdats.

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att *körkortstillstånd har meddelats* eller körkortet utfärdats.

15 §

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig

1. körkortet, eller

2. ett bevis att körkort utfärdats och handling som styrker förarens identitet.

På begäran av bilinspektör eller polis skall *handlingarna* överlämnas för kontroll.

4 kap.

1 §

Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

Kravet på körkortstillstånd gäller dock inte den som redan har ett körkort vars behörighet utan

något medicinskt skäl är begränsat till automatväxlat fordon och övningskörningen skall ske med ett manuellt växlat fordon som kräver samma behörighet.

Prop. 2002/03:55
Bilaga 1

2 §

Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha uppnått en ålder av

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,
2. 17 år och 6 månader för körning med *lätt lastbil eller* med fordon som kräver förarbehörighet A eller C, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,
3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE
4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

1. 16 år för körning med personbil *utan släpfordon* eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,
2. 17 år och 6 månader för körning med
 - a) fordon som kräver förarbehörighet A, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,
 - b) andra fordon som kräver förarbehörighet B än sådana som avses i 1,
3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE, C eller CE, *och*

5 §

Övningskörning skall ske under uppsikt av någon som har vana och skicklighet att köra fordon av det slag som övningskörningen avser. Sådan uppsikt får utövas endast av

1. den som fyllt 21 år och *sedan* minst tre år har körkort för fordon av det slag körningen avser, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarsmakten,
2. utbildningsledare eller trafiklärare, om övningskörningen sker i trafikskola,
3. den som fyllt 24 år och *sedan* minst fem år har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser samt *har godkänts som handledare för den som övningskör*, om övningskörningen sker i andra fall.

1. den som fyllt 21 år, har körkort för fordon av det slag körningen avser och *under sammanlagt* minst tre år *har haft ett sådant körkort*, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarsmakten,
3. den som fyllt 24 år, har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser *och under sammanlagt* minst fem år *har haft ett sådant körkort*, om övningskörningen sker i andra fall

5 kap.
14 §

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra eller tredje stycket eller 15 §.

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra stycket eller 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om ansökan om utfärdande av nytt körkort görs mer än 14 månader efter det att spärrtiden enligt 6 § eller giltighetstiden enligt 5 § började löpa eller, vid återkallelse med stöd av 3 § 7–8, körkortshavaren fick del av beslutet. Har ansökan gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock vad som sagts i andra stycket.

15 §

Vad som sägs i 14 § andra stycket gäller inte i fråga om återkallelse med stöd av 3 § 1–6 om prövotid enligt 3 kap. 18 § löpte för sökanden vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades.

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §. *Detsamma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tillslut vidare eller spärrtiden löpt ut.*

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande av körkort gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §.

Efter ett beslut om återkallelse enligt 5 kap. 3 § 2–4 får länsstyrelsen besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela om det före utfärdande av ett nytt körkort har framkommit sådana omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att något körkortstillstånd meddelas.

7 kap.
2 §

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om *godkännande av handledare*, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.

3 §

Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap. 13 § första stycket 1.

Vägverket prövar också frågor om villkor som innebär krav på automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

8 kap.
1 §

Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av *tredje stycket eller 3 §*, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilde parten.

Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av 3 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilde parten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende om godkännande som handledare får överklagas hos Vägverket.

2 §

Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets *beslut i ärende om godkännande som handledare och* övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

Vägverkets övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

10 kap.
4 §

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs

av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas.

Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan om *giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande*, av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett. *Om en sådan förseelse inte har skett i Sverige handläggs frågan om körkortsingripande, i förekommande fall, av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet.*

Länsstyrelsen enligt första och *andra styckena* får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.
 2. För återkallelse som slutligt prövats före den 1 juni 1998 gäller 5 kap. 14 § i sin äldre lydelse.

Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, dels ändring i samma lag

Prop. 2002/03:55
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, som gäller till och med den 31 januari 2004,

dels att lagen skall fortsätta att gälla till och med den 31 januari 2009,
dels att 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en villkorstid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet för *personbil* som är folkbokförda i *Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *B, BE, C, CE, D eller DE* som är folkbokförda i en *kommun i Sverige* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

2 §

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att inom svenskt territorium *köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik*, och att därvid *vara underkastad* särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i *en personbil* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att *gälla* inom svenskt territorium och att därvid särskilda villkor *skall gälla* för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i *ett fordon* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003 och upphör att gälla den 1 februari 2009.

2. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan ikraftträdandet den 1 oktober 2003, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Den för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet kan dock ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

3. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla den 31 januari 2009, skall bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:493) om trafikskolor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

För godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall sökanden

- 1. ha fyllt 21 år*
- 2. ha ett körkort med förarbehörighet B och under sammanlagt minst tre år ha haft ett körkort med sådan behörighet*
- 3. därutöver ha den behörighet som utbildningen avser.*

Ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare kan begränsas till att avse utbildning för en eller flera behörigheter.

Med körkort i första stycket jämställs körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2002/03:55
Bilaga 2

Följande remissinstanser har yttrat sig över promemorian Vissa ändrade regler för körkort och alkolås (Ds 2002:17). Justitieombudsmannen (JO), Hovrätten över Skåne och Blekinge, Linköpings tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Göteborg, Riksåklagaren, Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten i Stockholm, Åklagarmyndigheten i Göteborg, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsernas arbetsgrupp för körkort och yrkesmässig trafik (LAKY), Vägverket, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande Sveriges Trafikskolors Riksförbund, Motorförarnas Helnykterhetsförbund, Motormännens Riksförbund, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska åkeriförbundet, Svenska Bussbranschernas Riksförbund samt Bilprovningen.

Kriminologiska institutionen; Stockholms Universitet, Motorbranschens Riksförbund samt Sveriges Motorcyklisters Centralorganisation (SMC) har inte inkommit med något remissyttrande.

Förutom av remissinstanserna har yttrande avgetts av Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI).

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488)

dels att 2 kap. 7 och 11 §§, 3 kap. 1, 4, 6, 7, 10 och 15 §§, 4 kap. 1 och 2 §§, 5 kap. 14 och 15 §§, 7 kap. 2 och 3 §§, 8 kap. 2 § samt 10 kap. 4 § skall ha följande lydelse,

dels att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 3 kap. 2 a och 7 a §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.****7 §**

Behörigheten B ger rätt att köra *trehjuliga* motorcyklar.

Behörigheten B ger rätt att köra *tre- och fyrhjuliga* motorcyklar.

11 §

Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. *Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.*

Inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde får den som har ett körkort med behörigheten B köra *personbil oavsett totalvikt* samt lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare.

Om ett särskilt medgivande lämnats får den som har fått ett körkort med behörigheten B återkallat, med de begränsningar som anges i första stycket, köra fordon som anges där samt moped klass 1. Ett medgivande får lämnas för högst tre år.

3 kap.**1 §**

Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,
3. har fyllt
 - a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten D, och
4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *begäran om förlängning bifallas eller* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får *ett* nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om *den sökande efter det att körkortet blivit ogiltigt har meddelats körkortstillstånd för de behörigheter som upphört att gälla*. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

2 a §

Ett körkortstillstånd skall förklaras ogiltigt, om innehavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

4 §

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. *För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.*

Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

6 §

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 §

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för

Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för

dragfordonet. Om sökanden *inom de tre senaste åren* har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

dragfordonet. Om sökanden har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 a §

Krav på innehav av körkortstillstånd gäller inte vid ett körprov, om sökanden redan har ett körkort med behörighet som utan något medicinskt skäl har villkorats till att avse automatväxlat fordon och körprovet skall ske med ett manuellt växlat fordon för vilket samma behörighet krävs.

I övrigt skall 4 och 5 §§ gälla i tillämpliga delar.

10 §

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet *har* utfärdats.

När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att *körkortstillståndet har meddelats* eller körkortet utfärdats.

15 §

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig

1. körkortet, eller

2. ett bevis att körkort utfärdats och handling som styrker förarens identitet.

På begäran av bilinspektör eller polis skall *handlingarna* överlämnas för kontroll.

4 kap.

1 §

Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

Kravet på innehav av körkortstillstånd gäller dock inte den som redan har ett körkort med

behörighet som utan något medicinskt skäl har villkorats till att avse automatväxlat fordon och övningskörningen skall ske med ett manuellt växlat fordon för vilket samma behörighet krävs.

2 §

Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha uppnått en ålder av

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med *lätt lastbil* eller med fordon som kräver förarbehörighet A eller C, dock *ej* sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE,

4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

1. 16 år för körning med personbil *utan släpfordon* eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med

a) fordon som kräver förarbehörighet A, dock *inte* sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

b) *andra fordon som kräver förarbehörighet B än sådana som avses i 1,*

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE, C eller CE, *och*

5 kap.

14 §

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra *eller tredje* stycket eller 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om ansökan om utfärdande av nytt körkort görs mer än 14 månader efter det att spärrtiden enligt 6 § eller giltighetstiden enligt 5 § började löpa eller, vid återkallelse med

Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra stycket eller 15 §.

stöd av 3 § 7–8, körkortshavaren fick del av beslutet. Har ansökan gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock vad som sagts i andra stycket.

Prop. 2002/03:55
Bilaga 3

15 §

Vad som sägs i 14 § andra stycket gäller inte i fråga om återkallelse med stöd av 3 § 1–6 om prøvotid enligt 3 kap. 18 § löpte för sökanden vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades.

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §. Detsamma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut.

Efter ett beslut om återkallelse enligt 3 § 2–4 får länsstyrelsen besluta att en ansökan om körkortstillstånd skall ges in. Ett sådant beslut får länsstyrelsen meddela om det före utfärdande av ett nytt körkort har framkommit omständigheter som ger anledning att pröva lämpligheten av att meddela körkortstillstånd.

7 kap.

2 §

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort

Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 § *andra stycket*, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort *utom i sådana fall som anges i 3 § andra stycket*, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.

3 §

Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap. 13 § första stycket 1.

Vägverket beslutar också i frågor om villkor som innebär krav på automatväxlat fordon, om villkoret inte är medicinskt betingat.

Prop. 2002/03:55
Bilaga 3

8 kap.

2 §

Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare *och övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort* får inte överklagas.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare, om utfärdande av körkort eller traktorkort, om förnyelse av körkort *samt om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket* får inte överklagas.

10 kap.

4 §

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas. Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Frågor som enligt denna lag skall prövas av en länsstyrelse handläggs av länsstyrelsen i det län där personen som frågan rör är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, av länsstyrelsen i det län där han eller hon vistas.

Saknar personen bestämd vistelseort i Sverige, handläggs frågan *om giltighet av ett utländskt körkort eller om körkortsingripande* av länsstyrelsen i det län där ett ingripande eller en straffbelagd förseelse har skett.

Övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige handläggs av den länsstyrelse som meddelat det senast gällande körkortstillståndet.

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

Länsstyrelsen enligt första, *andra och tredje styckena* får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *fem år efter ikraftträdandet.*

1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *den 1 februari 2009.*

Prop. 2002/03:55
Bilaga 3

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.
 2. För återkallelse som prövats slutligt före den 1 oktober 1998 gäller 5 kap. 14 § i sin äldre lydelse.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
dels att 1, 2, 4 och 6 §§ skall ha följande lydelse,
dels att ikraftträdandebestämmelsen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en villkorstid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *för personbil* som är folkbokförda i *Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet *B, BE, C, CE, D eller DE* som är folkbokförda i *Sverige* och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

2 §

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att inom svenskt territorium *köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik*, och att därvid *vara underkastad* särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i en *personbil* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon, *för vilket krävs körkortsbehörighet B, BE, C, CE, D eller DE*, under viss angiven tid (villkorstid) är begränsad till att *gälla* inom svenskt territorium och att därvid särskilda villkor *skall gälla* för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med *alkolås* förstås en sådan anordning i *ett fordon* som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

4 §

Till ansökan skall fogas,

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär
2. ett avtal om leverans, inmontering av *alkolås i viss*
2. ett avtal om leverans, inmontering av *alkolås och hyra*

personbil och hyra av alkoholås, av alkoholås, samt samt

Prop. 2002/03:55
Bilaga 3

3. en förklaring i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt denna lag.

6 §

Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra *annat körkortspliktigt fordon än den personbil som anges på körkortet och som skall vara utrustad* med ett godkänt alkoholås,

2. iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkoholås,

3. genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt och

4. iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

Villkorstiden räknas från den dag då beslut om villkorlig återkallelse meddelas.

Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra *andra körkortspliktiga fordon än sådana som är utrustade* med ett godkänt alkoholås,

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *fem år efter ikraftträdandet*. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, skall dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla *den 1 februari 2009*. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, skall dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2003.

2. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet, skall de äldre bestämmelserna fortsätta att tillämpas. Den för vilken villkorstiden inte löpt ut före ikraftträdandet kan dock ansöka om villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Villkorstiden skall i ett sådant fall räknas från den dag då det första beslutet om villkorlig återkallelse meddelades.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1998:493) om trafikskolor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

För godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare skall sökanden

- 1. ha fyllt 21 år,*
- 2. sedan minst tre år ha ett körkort med förarbehörighet B, och*
- 3. ha den behörighet som utbildningen avser.*

Ett godkännande som trafiklärare eller utbildningsledare kan begränsas till att avse utbildning för en eller flera behörigheter.

Med körkort i första stycket jämföras körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2003.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2003-02-17

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, regeringsrådet Marianne Eliason, justitierådet Severin Blomstrand.

Enligt en lagrådsremiss den 6 februari 2003 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
2. lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse,
3. lag om ändring i lagen (1998:493) om trafikskolor.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Staffan Agélii.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i körkortslagen

8 kap. 2 §

Paragrafen reglerar möjligheterna att överklaga beslut som Vägverket fattar enligt körkortslagen. Enligt första stycket får vissa beslut som innebär vägran att utfärda körkort överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Tredje stycket föreskriver förbud mot att överklaga beslut i ärende om godkännande som handledare och av övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort.

I lagrådsremissen föreslås en komplettering av uppräkningsdelen i tredje stycket av de icke överklagbara besluten genom tillägg av sådana beslut som fattas i ärende om villkor enligt den nya bestämmelsen i 7 kap. 3 § andra stycket. Mot detta är intet att erinra i sak. Tredje stycket har emellertid formulerats så att uppräkningsdelen där, med avvikelse från vad som gäller enligt nuvarande lydelse, har kommit att täcka alla beslut i ärenden om utfärdande av körkort m.m., dvs. även sådana avslagsbeslut som anges i första stycket.

Med utgångspunkt i att regleringen i paragrafen omfattar samtliga beslut som Vägverket fattar enligt lagen ligger det enligt Lagrådets mening närmast till hands att ersätta tredje styckets uppräkningsdelen av de icke överklagbara besluten med en bestämmelse som i omedelbar anslutning till regeln i första stycket anger att andra verkets beslut enligt lagen inte får överklagas. Det har vid föredragningen uppgetts att tredje stycket har utformats så som skett i tydlighetens intresse. Häremot kan dock invändas att uppräkningsdelen också kan medföra viss osäkerhet huruvida det finns andra beslut än de där nämnda som inte omfattas av överklagandeförbudet.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att tredje stycket utgår och att första stycket ges följande lydelse:

”Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut av verket enligt denna lag får inte överklagas.”

Skulle likväl den hittillsvarande utformningen av paragrafen i huvudsak behållas, kan tredje stycket ges förslagsvis följande lydelse:

”Vägverkets beslut i ärende om godkännande av handledare får inte överklagas. Detsamma gäller andra beslut än som avses i första stycket i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort samt beslut i fråga om villkor enligt 7 kap. 3 § andra stycket.”

10 kap. 4 §

I paragrafen finns bestämmelser om vilken länsstyrelse som är behörig att handlägga frågor enligt lagen. Bestämmelsen i det nuvarande första styckets andra mening, som handlar om personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige, har flyttats till ett nytt andra stycke och har förtydligats i syfte att klargöra att den tar sikte enbart på situationer där ett körkortsingripande är aktuellt. Därutöver har det införts ett nytt tredje stycke, i vilket anges att övriga körkortsärenden avseende personer som saknar bestämd vistelseort i Sverige handläggs av den länsstyrelse som har meddelat det senast gällande körkortstillståndet. Denna bestämmelse förutsätter således för sin tillämpning att det har funnits ett gällande körkortstillstånd. Lagrådet har inte underlag för att avgöra huruvida så alltid är fallet i de situationer som bestämmelsen tar sikte på. Frågan bör övervägas ytterligare under den fortsatta beredningen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden ,Ulvskog, Lindh, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, , Nykvist, Lund, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Messing

Regeringen beslutar proposition 2002/03:55 Vissa ändrade regler för körkort och alkoholås, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner

32002L0024